

***Realizacja i planowanie
działań profilaktycznych
z zakresu profilaktyki uzależnień
od substancji psychoaktywnych, alkoholu
oraz uzależnień behawioralnych
w gminach województwa opolskiego w 2019 r.***

RAPORT WOJEWÓDZKI 2019

(wersja 31.07.2020 r.)

dr Michał Wanke, Dariusz Zawora

Opole, lipiec 2020 r.

Spis treści

Wprowadzenie: o badaniu	2
Gminy objęte badaniem	2
Metoda i narzędzie badawcze, przebieg realizacji	3
Realizacja programów profilaktycznych	4
Realizacja programów profilaktycznych w jednostkach edukacyjnych	4
Realizacja rekomendowanych programów profilaktycznych	5
Rodzaje rekomendowanych programów profilaktycznych	8
Programy rekomendowane a kompetentni realizatorzy	11
Realizacja nierekomendowanych (autorskich) programów profilaktycznych	12
Ewaluacja realizowanych programów profilaktycznych	16
Działania profilaktyczne realizowane za pośrednictwem internetu	17
Wsparcie dla oddolnych inicjatyw społecznych.	19
Rozwój profesjonalnej profilaktyki uzależnień	22
Wsparcie oddolnych inicjatyw społecznych	24
Kompetencje osób realizujących działania profilaktyczne	26
Zlecenie analiz problemów	31
Współpraca w obszarze profilaktyki uzależnień	34
Plany wsparcia działań w roku 2020	37
Działania wobec problemów związanych z epidemią Covid-19	37
Nowe substancje psychoaktywne	41
Działania profilaktyczne planowane w roku 2020	43
Mocne i słabe profilaktyki w 2019 roku	44
Mocne strony profilaktyki	44
Słabe strony profilaktyki	44
Redukcja szkód w profilaktyce	45
Działania profilaktyczne w zakresie redukcji szkód do realizacji w przyszłości	46
Zapotrzebowanie na szkolenia	47
Profilaktyka i zwalczanie HIV i AIDS	55
Podsumowanie:	57
Aneks 1	59
Aneks 2	60

Wprowadzenie: o badaniu

Niniejsze opracowanie przedstawia dane dotyczące realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień od substancji psychoaktywnych, alkoholu oraz uzależnień behawioralnych które gminy województwa opolskiego realizowały w roku 2019. Raport omawia także deklaracje dotyczące planowanych działań profilaktycznych w gminach w roku następnym oraz opinie na temat barier i wyzwań stających przed zarządzającymi gminami w tym obszarze. Raport prezentuje wyniki kolejnej edycji badania ankietowego i wiele tematów przedstawiono w perspektywie kilkuletniej (od 2012 r.), tak by zarysować trendy.

Gminy objęte badaniem

Już czwarty raz z kolei do udziału w ankiecie zachęcono przedstawicieli wszystkich gmin województwa. Opracowane dane dotyczą więc wszystkich gmin województwa opolskiego. We wcześniejszych latach nie zawsze wszystkie gminy brały udział w badaniach:

- 2012 - 66 gmin;
- 2013 - 71 gmin;
- 2014 - 68 gmin;
- 2015 - 69 gmin;
- 2016-2019 - 71 gmin.

Ankiety udostępniono gminom w internecie przesyłając adres formularza pocztą elektroniczną. W dniach od 26. maja do 12. czerwca 2020 r. przedstawiciele wszystkich 71 gmin udzielili odpowiedzi, które zapisano w systemie ankietującym. Zdarzały się przypadki w których przedstawiciele gmin nie udzielili odpowiedzi na wszystkie pytania, więc i nie wszystkie przedstawiane rozkłady zawierają 71 przypadków. Gminy zostały podzielone ze względu na ich rodzaj (Tabela 1), tzn.: wiejskie, wiejsko-miejskie i siedziby powiatów. Jest to jedna z najważniejszych zmiennych porządkujących analizę.

Tabela 1. Gminy województwa opolskiego ze względu na typ.

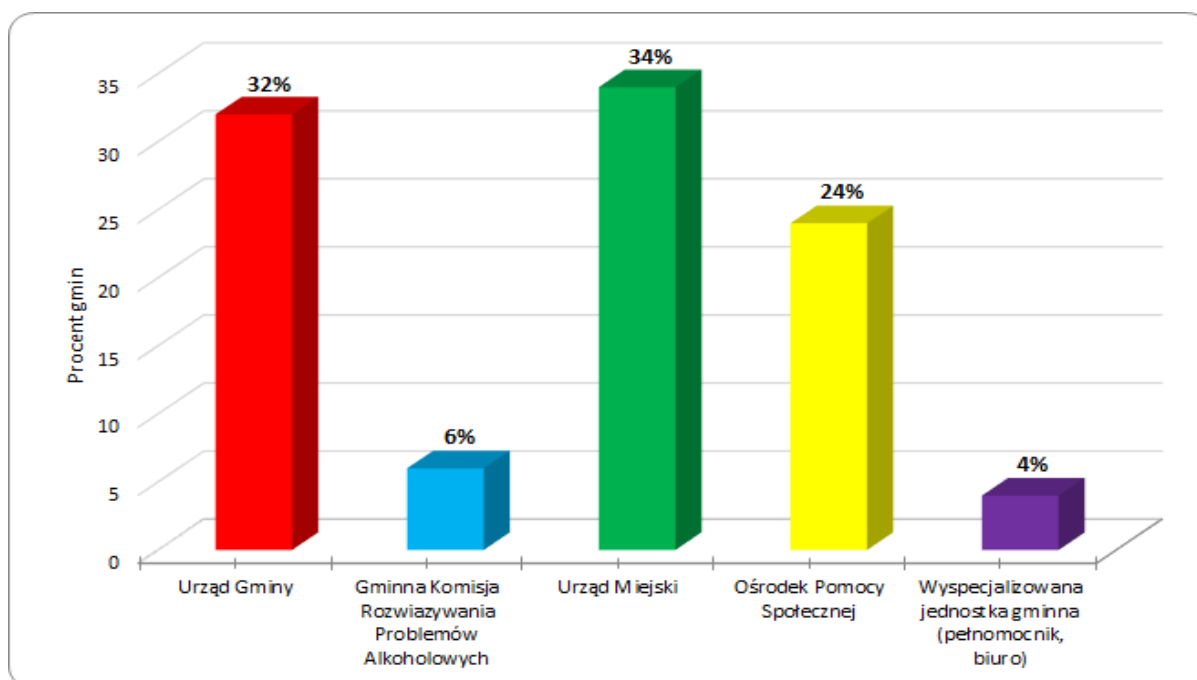
Gminy wiejskie:
Bierawa, Branice, Chrzastowice, Cisek, Dąbrowa, Dobrzeń Wielki, Domaszowice, Izbicko, Jemielnica, Kamiennik, Komprachcice, Lasowice Wielkie, Lubrza, Lubsza, Łambinowice, Łubniany, Murów, Olszanka, Pakosławice, Pawłowiczki, Pokój, Polska Cerekiew, Popielów, Radłów, Reńska Wieś, Rudniki, Skarbimierz, Skoroszyce, Strzeleczyki, Świerczów, Tarnów Opolski, Turawa, Walce, Wilków, Zębowice
Gminy wiejsko - miejskie:
Baborów, Biała, Byczyna, Dobrodzień, Głogówek, Głucholazy, Gogolin, Grodków, Gorzów Śląski, Kietrz, Kolonowskie, Korfantów, Leśnica, Lewin Brzeski, Niemodlin, Otmuchów, Ozimek, Paczków, Praszka, Prószków, Tułowice, Ujazd, Wołczyn, Zawadzkie, Zdieszowice
Gminy - siedziby powiatów:
Brzeg, Głubczyce, Kędzierzyn - Koźle, Kluczbork, Krapkowice, Namysłów, Nysa, Olesno, Opole, Prudnik, Strzelce Opolskie

Metoda i narzędzie badawcze, przebieg realizacji

Badanie od roku 2012 bazuje na kwestionariuszu, który opiera się na tym samym rdzeniu tematycznym z wprowadzanymi systematycznie dodatkowymi zmiennymi. W porównaniu z rokiem 2018 rozbudowano kwestionariusz z 43 do 46 pozycji. Dodano pytania na temat profilaktyki HIV/AIDS oraz planowane działania profilaktyczne wobec epidemii Covid-19 w 2020 roku..

Postęp badania był na bieżąco monitorowany i te gminy, z których dane nie sływały były proszone ponownie o wypełnienie ankiety. W gminach odpowiedzi udzielały różne jednostki (Wykres 1), zasadniczo były to urzędy gmin, urzędy miejskie i - rzadziej - ośrodki pomocy społecznej, a także inne jednostki.

Wykres 1. Jednostki wypełniające ankietę.

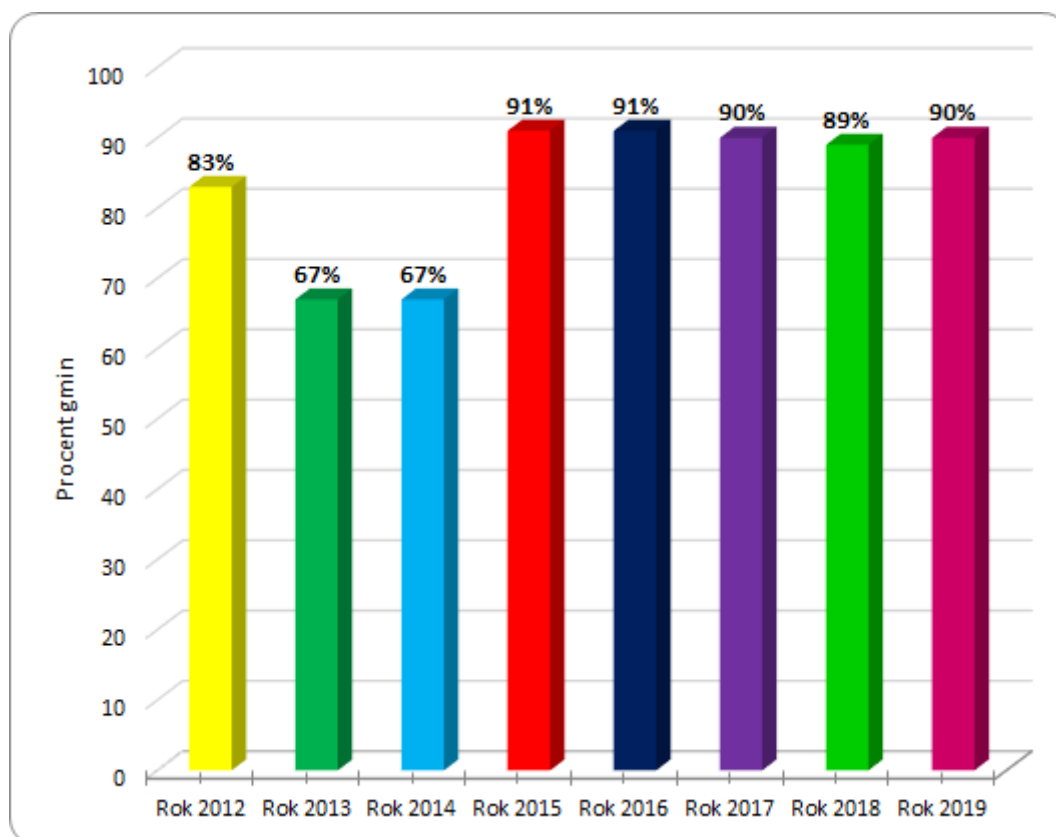

Realizacja programów profilaktycznych

Realizacja programów profilaktycznych w jednostkach edukacyjnych

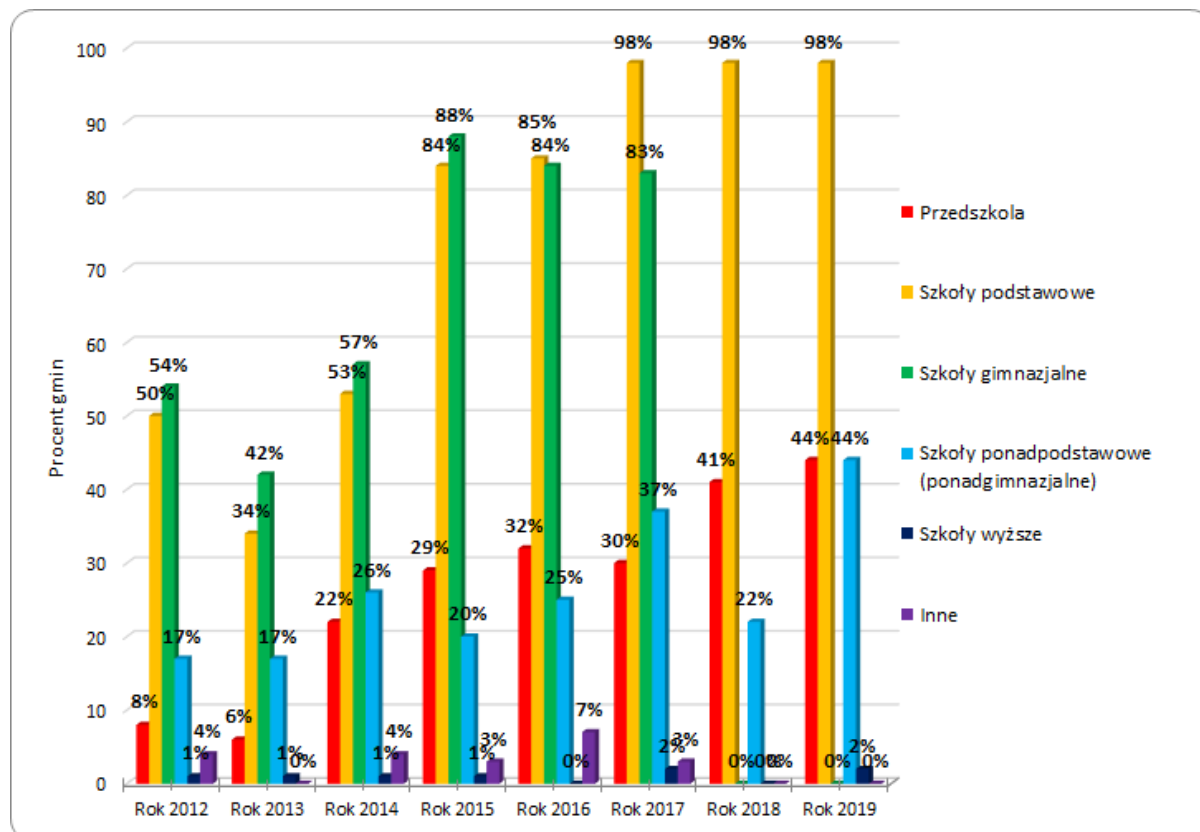
Jednym z priorytetowych działań w zakresie profilaktyki uzależnień powinna być realizacja programów profilaktycznych w najmłodszych grupach odbiorców. To bowiem najmłodszy członkowie społeczeństwa są najbardziej narażeni na niebezpieczeństwa związane przyjmowaniem substancji psychoaktywnych. Niski stopień socjalizacji, niewystarczająca wiedza, a także w dużej mierze brak kompetencji społecznych sprawiają, że dzieci i młodzież są szczególnie narażonymi grupami społeczną na inicjację narkotykową, a w późniejszych etapach, rozwój uzależnienia od substancji psychoaktywnych. Dlatego tak ważna jest realizacja programów z zakresu profilaktyki uzależnień w jednostkach edukacyjnych.

Wykres 2. Procent gmin realizujących (wspierających realizację) programy profilaktyczne w jednostkach edukacyjnych w latach 2012-2019.

Gminy województwa opolskiego chętnie wspierają działania profilaktyczne polegające na realizacji autorskich, jak i rekomendowanych programów profilaktycznych w jednostkach edukacyjnych. W roku 2019 ponad 90% gmin w różny sposób dotowała tego typu działania (Wykres 2).

Wykres 3. Procent gmin realizujących programy profilaktyczne w jednostkach edukacyjnych w latach 2012-2019 (podział ze względu na typ jednostki).

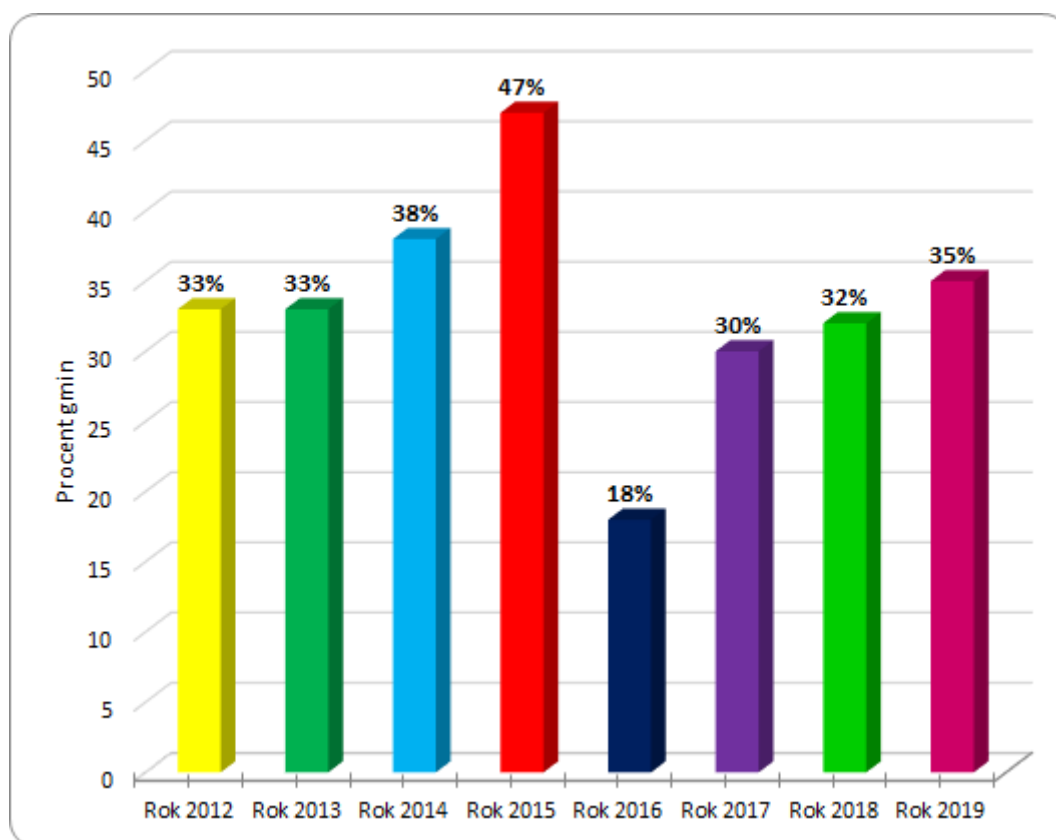

Gminy województwa opolskiego, od wielu lat najchętniej wspierają realizację programów profilaktycznych w szkołach podstawowych (Wykres 3). W 2019 roku, aż 98% gmin woj. opolskiego wsparło tego typu działania realizowane w szkołach podstawowych. Zauważalny jest też wzrostowy trend w realizacji programów profilaktycznych w jednostkach przedszkolnych. Począwszy od 2017 roku, gminy woj. opolskiego coraz chętniej wspierają realizację programów profilaktycznych w przedszkolach. W roku 2019 aż 44% opolskich gmin wsparło tego typu działania. Wzrósł też odsetek gmin, które wsparły takie działania w szkołach ponadpodstawowych, ale wzrost ten jest prawdopodobnie bardziej pokłosiem reformy edukacji jaka w ostatnich latach została przeprowadzona w Polsce, niż realnym wzrostem dotacji programów profilaktycznych realizowanych w tych grupach wiekowych uczniów.

Realizacja rekomendowanych programów profilaktycznych

Opracowany przez Państwową Agencję Przeciwdziałania Problemom Alkoholowym, Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomani, Ośrodek Rozwoju Edukacji oraz Instytut Psychiatrii i Neurologii, system rekomendacji programów profilaktycznych realizowanych w obszarze uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych, pozwala na całościową ocenę realizowanych programów pod kątem ich skuteczności i bezpieczeństwa. Dzięki ciągłej ewolucji stosowanych metod, możliwy jest rozwój tych programów oraz lepsza adaptacja do wymagań stawianych przez beneficjentów.

Wykres 4. Procent gmin deklarujących realizację rekomendowanych programów profilaktycznych na ich terenie w latach 2012-2019.

Od trzech lat obserwujemy wzrostowy trend udzielanego przez gminy woj. opolskiego wsparcia dla realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych (Wykres 4). W dalszym jednak ciągu jedynie około 1/3 gmin dotuje w jakiś sposób tego typu inicjatywy.

Podobnie jak w ubiegłym roku, większość gmin jako główną przyczynę tego stanu rzeczy podaje brak środków finansowych na realizację programów profilaktycznych, co może wiązać się ze wskazywaną przez gminy wysoką ceną realizacji tego typu programów (Tabela 2). Gminy wskazywały również na takie przyczyny jak: dotowanie realizacji innych programów profilaktycznych (15% gmin), małe zainteresowanie jednostek edukacyjnych realizacją programów profilaktycznych (10% gmin) oraz brak realizatorów posiadających kompetencje do realizacji programów rekomendowanych na ich terenie (6% gmin).

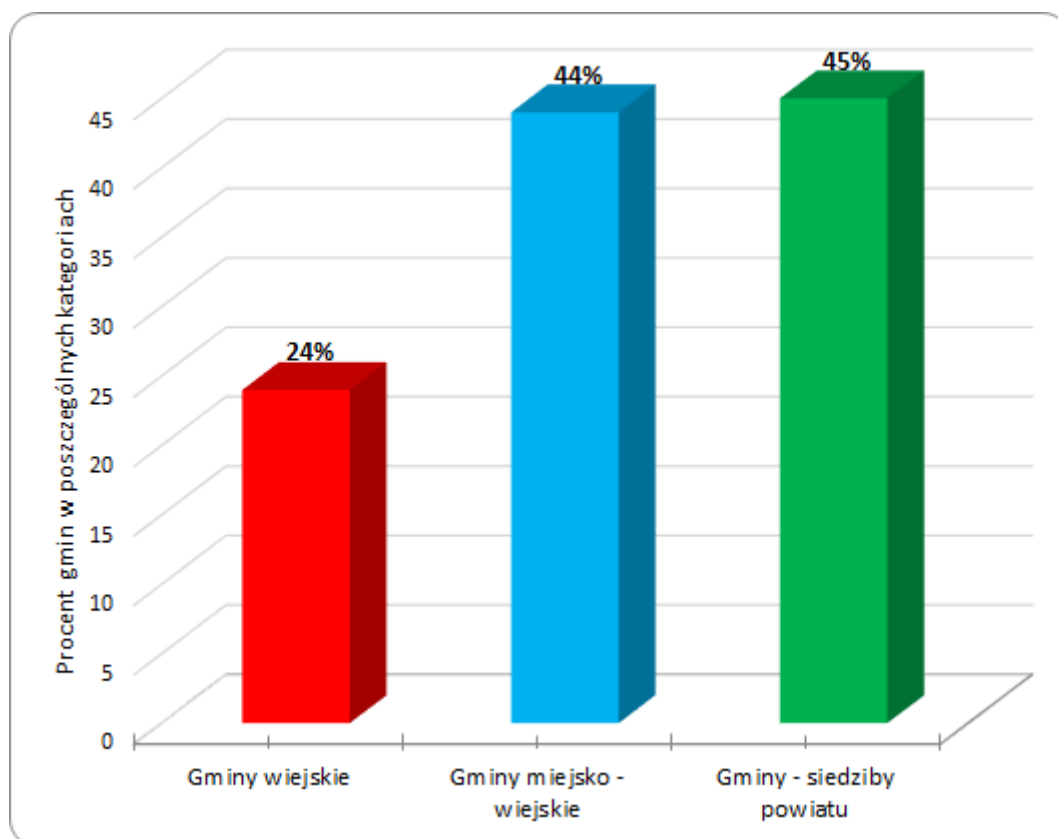
Tabela 2. Wyjaśnienia dot. nie realizowania programów rekomendowanych.

Wyjaśnienie	liczba odpowiedzi	procent gmin
Brak środków finansowych na realizację programów rekomendowanych. Zbyt wysokie koszty realizacji.	14	20%
Realizowano inne programy	11	15%
Małe zainteresowanie szkół programami	7	10%

rekomendowanymi		
Brak kompetentnych realizatorów	4	6%
Inne przyczyny	3	4%

Wysoki koszt realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych wydaje się być stałą i podstawową przyczyną, która sprawia, że liczba realizowanych programów profilaktycznych w gminach woj. opolskiego jest wciąż nie dość wysoka. Taki stan rzeczy może również wpływać na to, że gminy woj. opolskiego w dalszym ciągu chętnie wspierają realizację programów nierekomendowanych. Szczególnie interesujący jest procentowy rozkład gmin dotujących realizację programów profilaktycznych, ze względu na ich typ.

Wykres 5. Procent gmin (w poszczególnych kategoriach) wspierających realizację rekomendowanych programów profilaktycznych w roku 2019 (podział ze względu na typ gmin).

Realizację rekomendowanych programów profilaktycznych w 2019 roku, najchętniej wspierały gminy - siedziby powiatu (46% gmin) i gminy miejsko-wiejskie (45% gmin). Natomiast, wśród gmin wiejskich, tylko $\sim 1/5$ z nich udzieliła wsparcia dla realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych na ich terenie (wykres 5.).

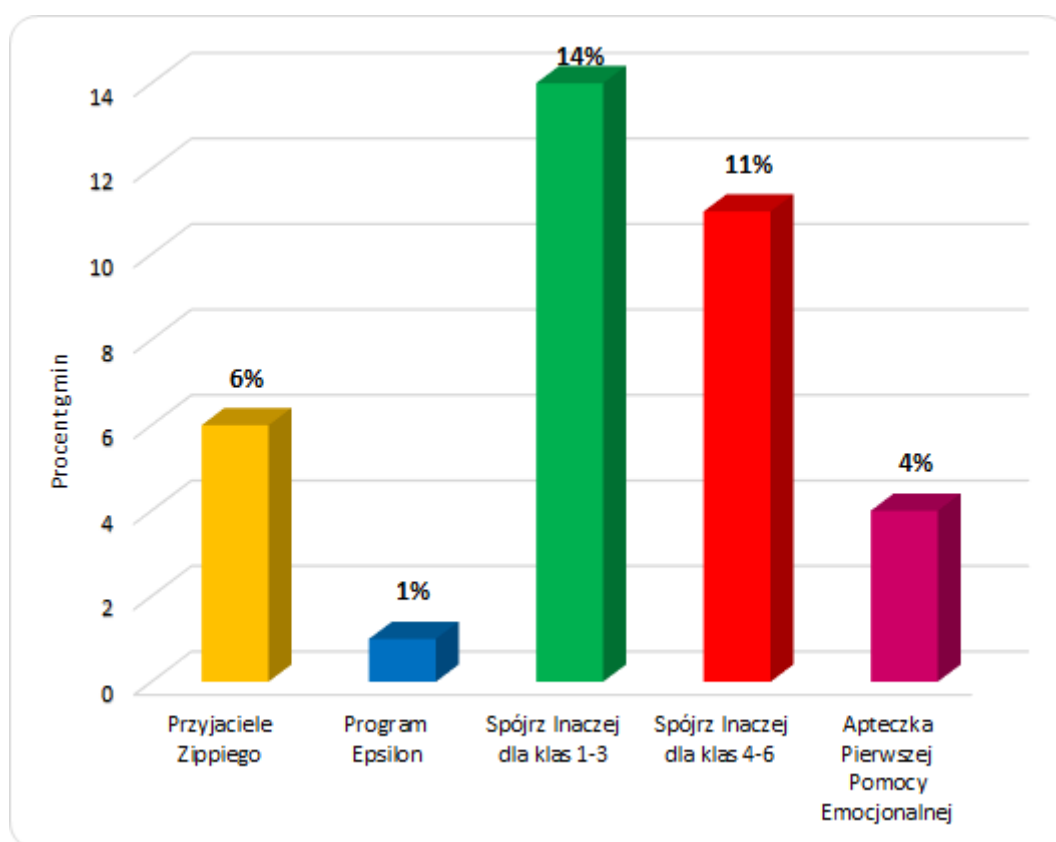
W 2019 roku wzrósł procent gmin wiejskich (24% gmin), które wspierały realizację programów profilaktycznych na ich terenie, w porównaniu z 2018 (20% gmin). Odsetek gmin miejsko-wiejskich oraz gmin - siedzib powiatu utrzymał się na podobnym poziomie (Wykres 5.).

Rodzaje rekomendowanych programów profilaktycznych

Podstawowym celem realizacji programów profilaktycznych z zakresu promocji zdrowia jest wzmacnianie kompetencji społecznych i umiejętności życiowych beneficjentów. W trakcie realizacji działań z zakresu promocji zdrowia, ich odbiorcy nabywają również umiejętności do inicjowania oraz utrzymywania prawidłowych relacji interpersonalnych, respektowania norm społecznych oraz prowadzenia zdrowego stylu życia. Programy oraz działania z zakresu promocji zdrowia obejmują nie tylko uczniów, ale kierowane są również do ich rodziców, nauczycieli, bliskich.

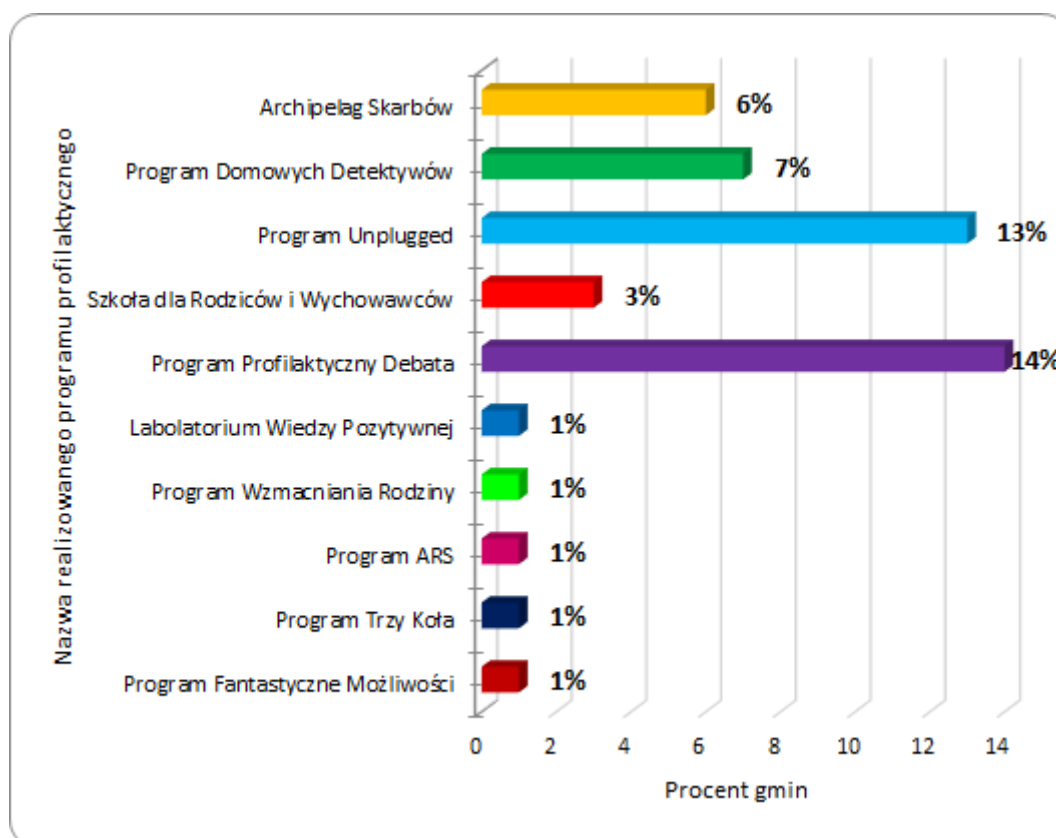
Wykres 6. Procent Gmin wspierających realizację rekomendowanych programów profilaktycznych w zakresie promocji zdrowia w 2019 r.

W roku 2019, najwięcej gmin woj. opolskiego (14% gmin), wsparło realizację programu profilaktycznego z zakresu promocji zdrowia "Spójrz Inaczej dla klas 1-3" oraz programu "Spójrz inaczej dla klas 4-6" (11% gmin). W obszarze promocji zdrowia, nadal chętnie dotowany przez opolskie gminy, jest program Przyjaciele Zippiego (6% gmin wsparło realizację tego programu) oraz program "Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej" (Wykres 6).

W przypadku realizacji programów profilaktycznych z zakresu profilaktyki uniwersalnej, ich głównym celem jest minimalizowanie czynników ryzyka (takich jak używanie substancji psychoaktywnych, niski wiek inicjacji narkotykowej) oraz maksymalne wzmocnienie czynników chroniących (np. prawidłowe relacje w rodzinie, niski stopień absencji szkolnej) ich beneficjentów.

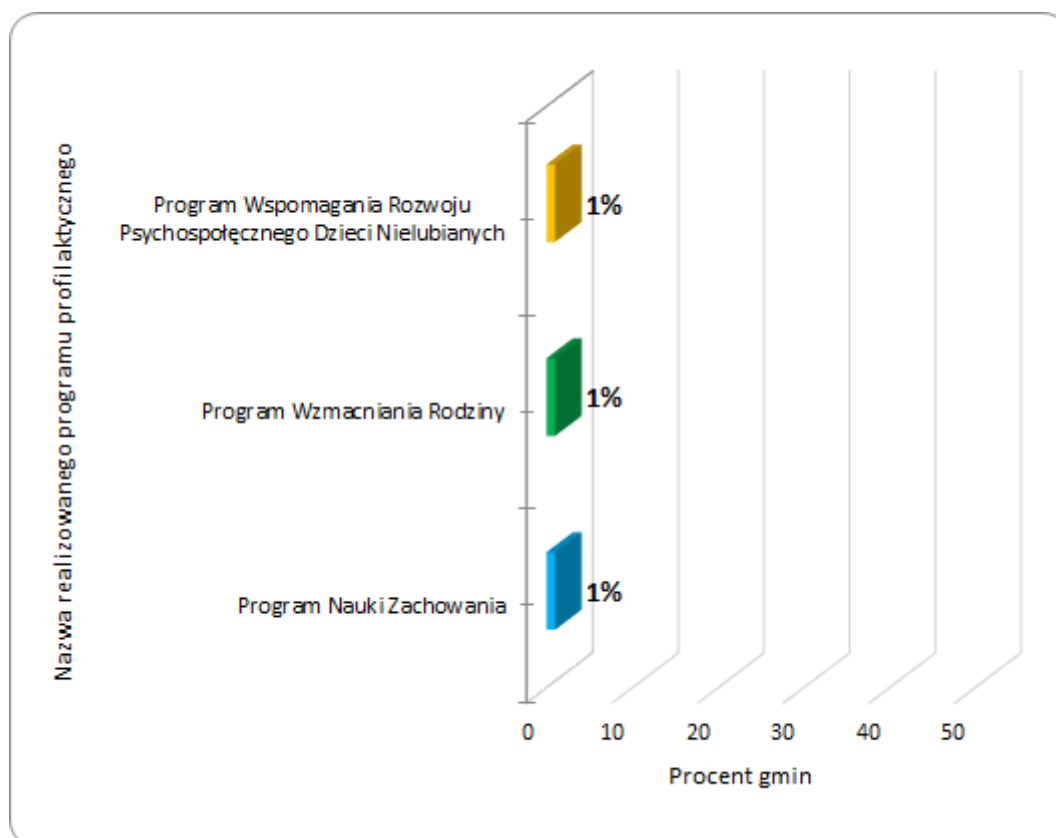
Wykres 7. Procent gmin wspierających realizację rekomendowanych programów profilaktycznych w zakresie profilaktyki uniwersalnej w 2019 r.

Najczęściej wspieranym programem profilaktycznym z zakresu profilaktyki uniwersalnej przez gminy woj. opolskiego w 2019 r., był "Program Profilaktyczny Debata" (Wykres 7). Czternaście procent gmin woj. opolskiego zadeklarowało udzielenie wsparcia w realizacji tego programu. Drugim najchętniej dotowanym w 2019 roku programem w woj. opolskim był program "Unplugged", wsparło go 13% gmin. Często dotowane były również programy "Program Domowych Detektywów" (7% gmin) oraz program "Archipeląg Skarbów" (6% gmin).

Programy z zakresu profilaktyki selektywnej kierowane są do beneficjentów, dzieci i młodzieży, w przypadku których prawdopodobieństwo występowania zachowań ryzykownych (takich jak np. używanie alkoholu, narkotyków), jest wyższe niż przeciętna przyjęta dla danego społeczeństwa. Głównym celem, na którym opierają się strategie profilaktyki selektywnej, to identyfikacja czynników ryzyka oraz ich redukcja w celu poprawy funkcjonowania beneficjenta.

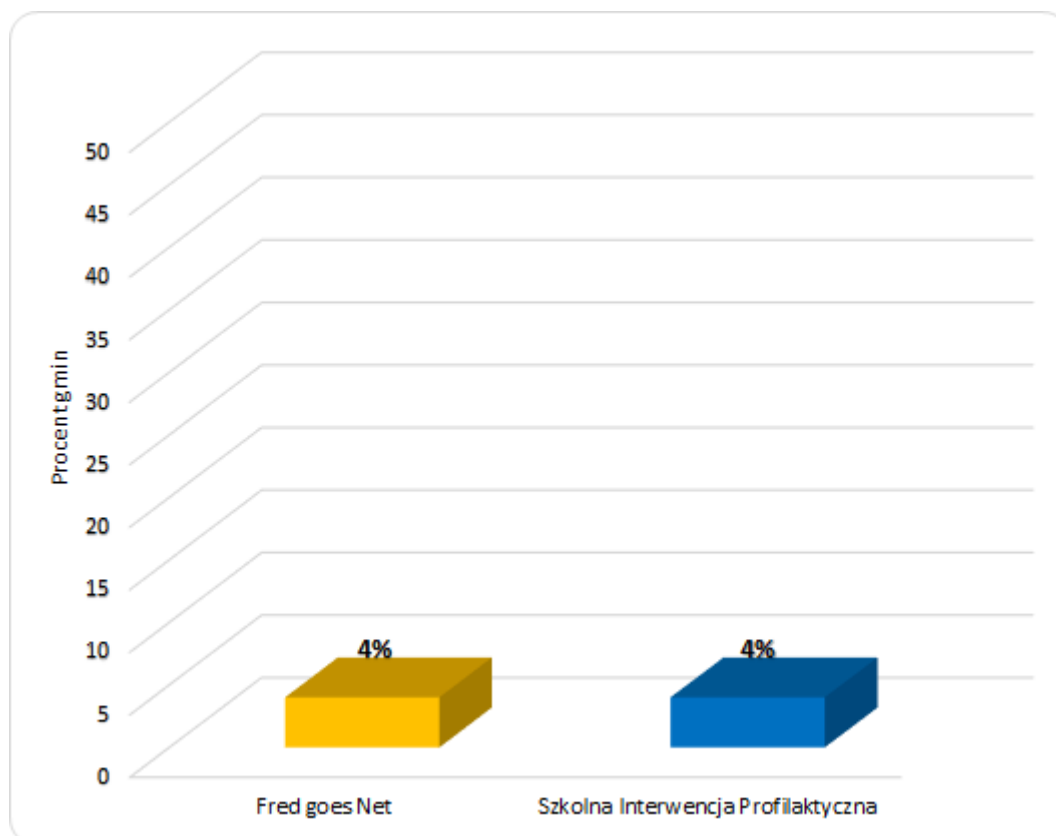
Wykres 8. Procent gmin wspierających realizację rekomendowanych programów profilaktycznych w zakresie profilaktyki selektywnej w 2019 roku.

W roku 2019 r., programy z zakresu profilaktyki selektywnej były najrzadziej wspieranymi programami profilaktycznymi w woj. opolskim. W przypadku każdego z rekomendowanych programów profilaktycznych z zakresu profilaktyki selektywnej, tylko 1% gmin województwa opolskiego zadeklarowało udzielenia wsparcia w realizacji tego typu programu (Wykres 8).

Podobnie jak w przypadku działań z zakresu profilaktyki selektywnej, tak w przypadku profilaktyki wskazującej, działania profilaktyczne nie są kierowane do ogółu społeczeństwa. W przypadku działań z zakresu profilaktyki wskazującej interwencje profilaktyczne kierowane są do beneficjentów, co do których zachodzi podejrzenie, że szczególnie mocno są oni narażeni na występowanie zachowań ryzykownych, takich jak np. zażywanie substancji psychoaktywnych. Głównym celem przyjętych strategii jest szybka diagnoza problemu oraz jego redukcja, poprzez wdrożenie specjalistycznych form pomocy.

Wykres 9. Procent gmin wspierających realizację rekomendowanych programów profilaktycznych w zakresie profilaktyki wskazującej w 2019 roku.

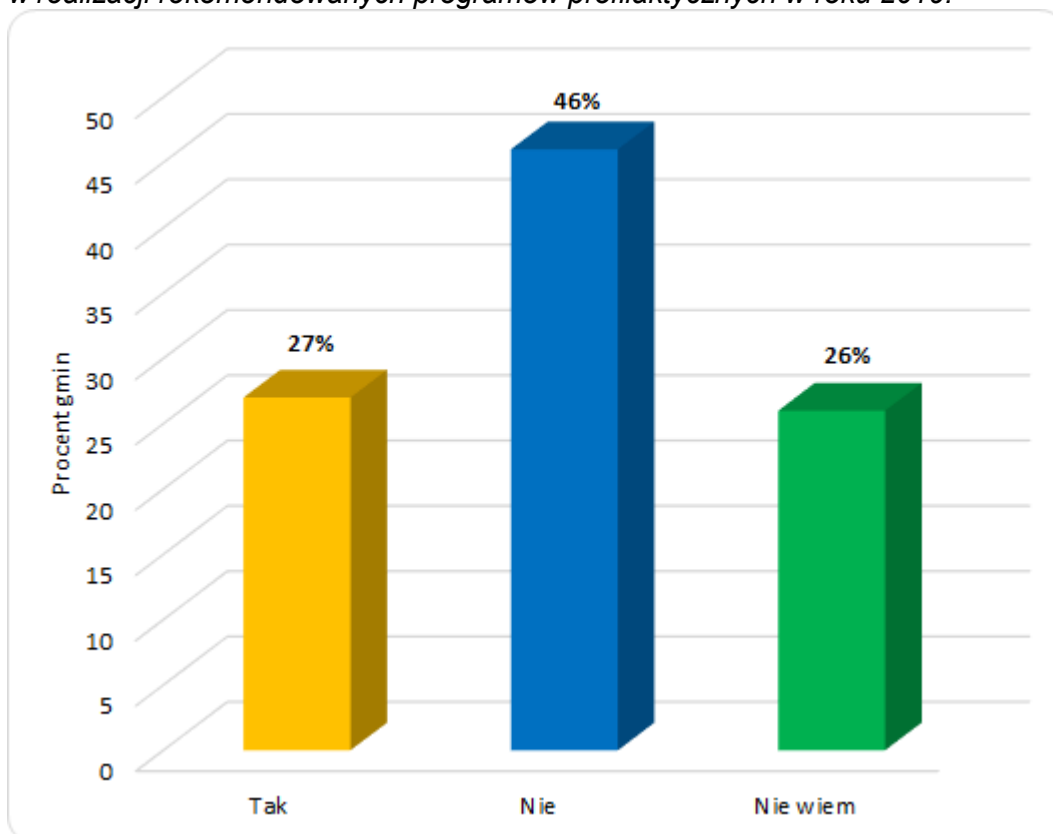

Tak jak w przypadku profilaktyki selektywnej, również programy profilaktyczne z zakresu profilaktyki wskazującej, nie były programami szczególnie chętnie wspieranymi przez gminy woj. opolskiego w roku 2019. Jedynie 4% gmin woj. opolskiego wsparło realizację programów profilaktycznych tego typu (Wykres 9).

Programy rekomendowane a kompetentni realizatorzy

Determinantem realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych jest dostępność wyspecjalizowanej, przeszkolonej kadry. Jak co roku, zapytano uczestników badania, czy posiadają wiedzę na temat specjalistów, którzy mogliby realizować rekomendowane programy profilaktyczne na terenie ich gmin.

Wykres 10. Procent gmin posiadających wiedzę na temat dostępności osób kompetentnych w realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych w roku 2019.

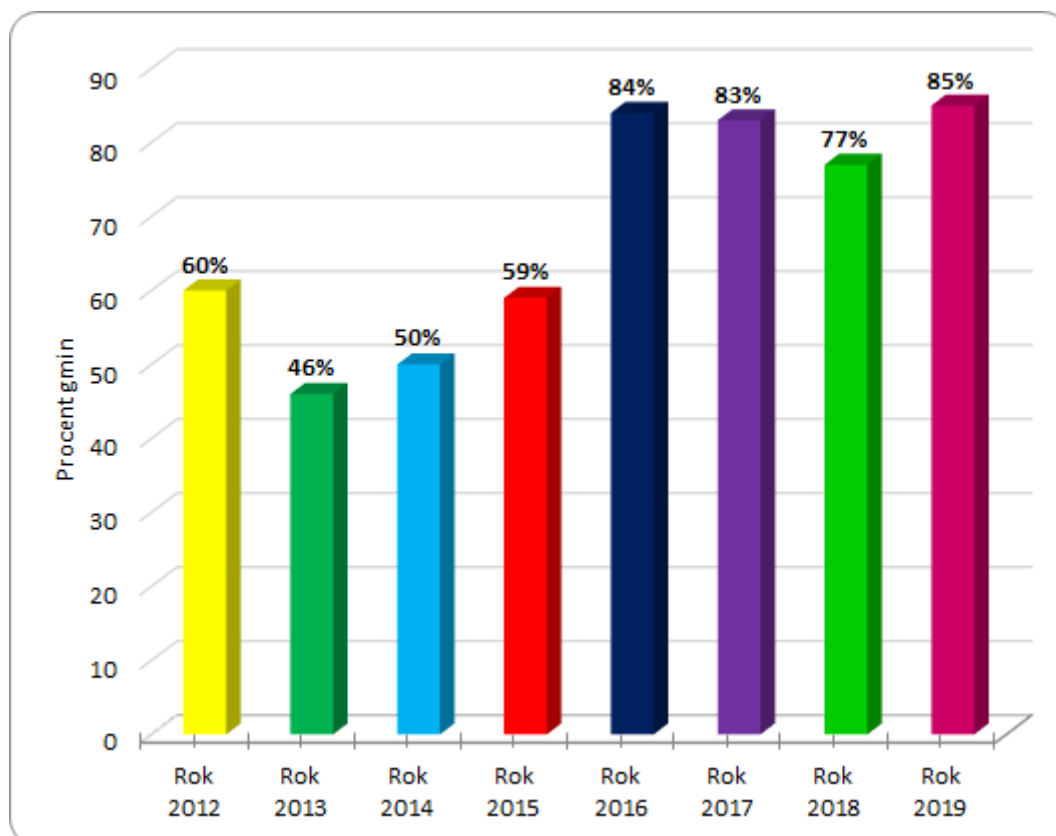

Jedynie co czwarta gmina woj. opolskiego zadeklarowała, że na jej terenie jest dostępna kompetentna kadra mogąca realizować rekomendowane programy profilaktyczne. Znacząco wzrósł natomiast odsetek gmin (38% gmin w roku 2018 do 46% w roku 2019), które zadeklarowały, że nie posiadają takiej kadry. Co czwarta gmina woj. opolskiego nie deklaruje w ogóle wiedzy na ten temat (Wykres 10).

Realizacja nierekomendowanych (autorskich) programów profilaktycznych

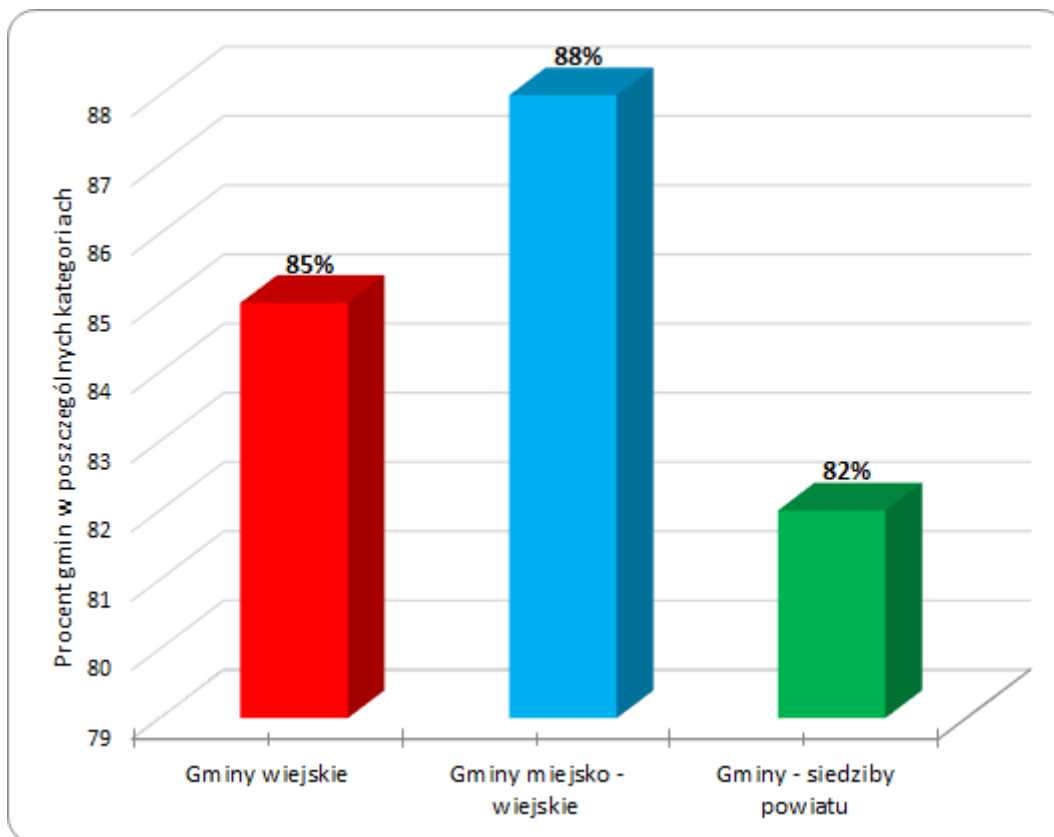
Autorskie programy profilaktyczne nie powinny stanowić alternatywy dla realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych w przyjmowanych przez gminy strategii działań w obszarze szeroko rozumianej profilaktyki uzależnień. Realizacja rekomendowanych programów profilaktycznych, ze względu na kompetencje kadry, kontrolowany proces realizacji oraz jasne i sprawdzone standardy oddziaływań, jest bezpieczną i efektywną formą działań profilaktycznych. Autorskie programy profilaktyczne nie posiadają zazwyczaj takich atrybutów. Są jednak chętnie realizowane ze względu na niski koszt ich prowadzenia. Nie może on jednak przesłaniać argumentów dotyczących bezpieczeństwa uczestników oraz skuteczności oddziaływań.

Wykres 11. Procent gmin wspierających realizację nierekomendowanych programów profilaktycznych w latach 2012 - 2019.

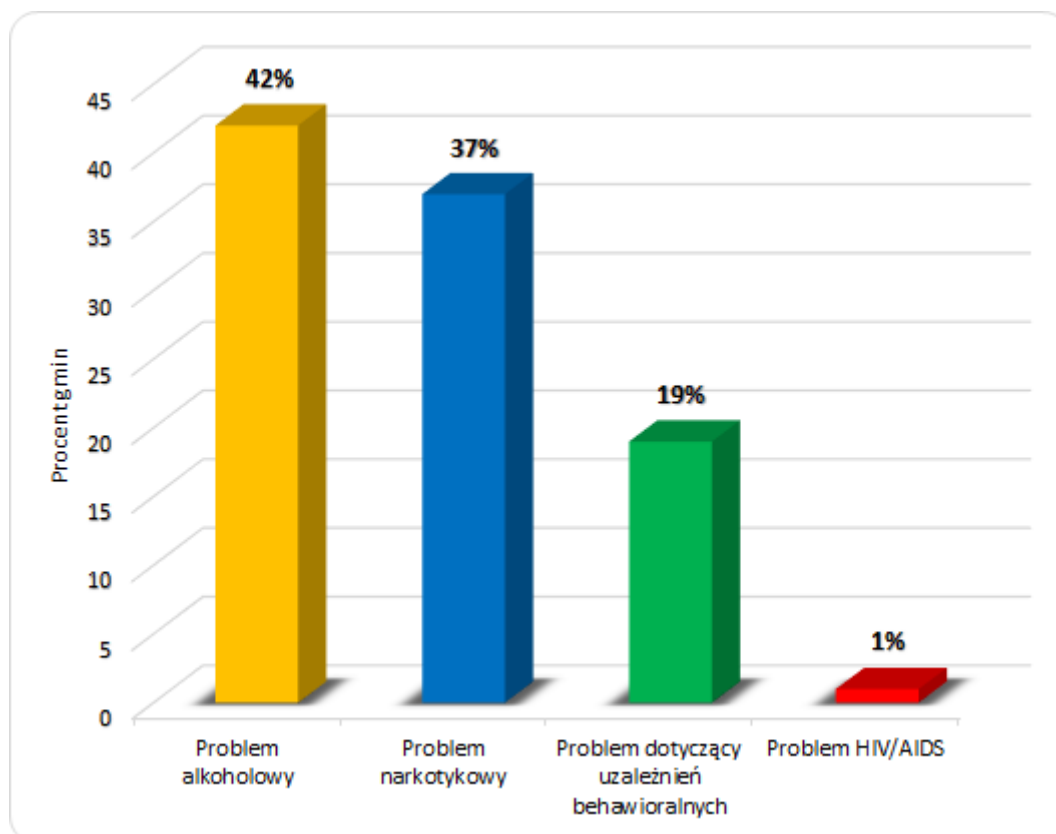
Po 3 latach utrzymywania się nieznacznie spadkowego trendu w realizacji nierekomendowanych programów profilaktycznych na terenie gmin woj. opolskiego, w tym roku zauważalny jest pewien wzrost częstotliwości udzielonego przez gminy wsparcia dla realizacji tego typu działań profilaktycznych. W 2019 roku, co niepokojące, aż 85% gmin zadeklarowało udzielenie wsparcia w realizacji autorskich programów profilaktycznych na ich terenie (Wykres 11).

Wykres 12. Procent gmin wspierających realizację nierekomendowanych programów profilaktycznych w 2019 roku (podział ze względu na typ gmin).

Wsparcie dla realizacji autorskich programów profilaktycznych w przypadku gmin wiejsko - miejskich województwa opolskiego utrzymało się na podobnym poziomie w porównaniu rok do roku (87% gmin w roku 2018 - do 88% gmin w roku 2019). natomiast gminy wiejskie (72% gmin w roku 2018 - do 85% gmin w roku 2019) oraz gminy - siedziby powiatu (73% gmin w roku 2018 - do 82% gmin w roku 2019), znacznie częściej dotowały tego typu działania w roku 2019 (Wykres 12).

Wykres 13. Problemy, jakich dotyczyły realizowane programy nierekomendowane na terenie Gmin woj. opolskiego w roku 2019.

Najczęściej dotowanymi programami autorskimi na terenie gmin woj. opolskiego w roku 2019 r. były programy realizowane w zakresie profilaktyki problemów alkoholowych (42% gmin wspierało tego typu działania). Ponad 1/3 gmin wsparła w 2019 r. programy profilaktyczne realizowane w zakresie problemu narkotykowego, a 19 % gmin wsparło autorskie programy profilaktyczne realizowane w obszarze uzależnień behawioralnych (Wykres 13).

Tabela 3. Inne autorskie programy profilaktyczne realizowane przy wsparciu gmin woj. opolskiego w 2019 roku .

Rodzaj	Liczba gmin	Procent wszystkich gmin
przemoc i cyberprzemoc	3	4%
wyroby tytoniowe	1	1%
uzależnienie od internetu, zdrowego stylu życia	1	1%

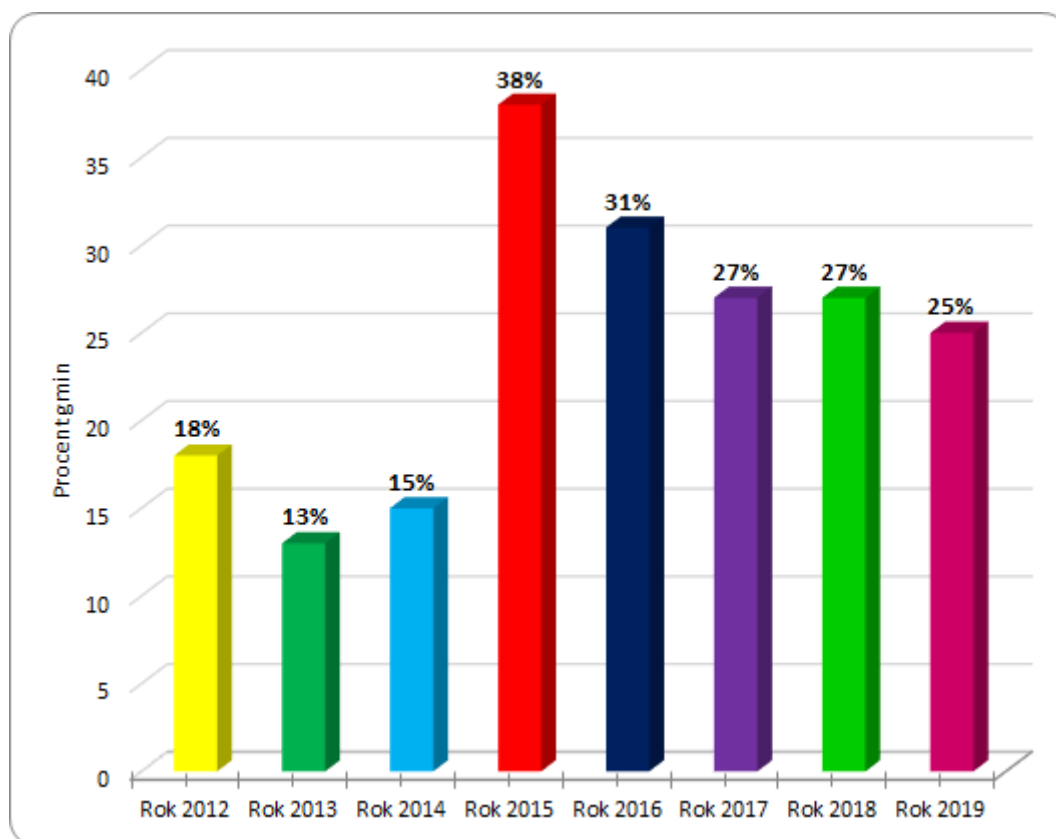

Pozostałe 1% gmin woj. opolskiego, wspierało w realizacji autorskie programy profilaktyczne dotyczące przemocy i cyberprzemocy, używania wyrobów tytoniowych, uzależnienia od internetu i promocji zdrowego stylu życia (Tabela 3).

Ewaluacja realizowanych programów profilaktycznych

Ewaluacja wszystkich działań profilaktycznych, wspieranych przez gminy woj. opolskiego, powinna być wymaganym standardem. To dzięki procesowi ewaluacji dowiadujemy się o skuteczności realizowanych form profilaktycznych, a co za tym idzie zasadności czynionych przez gminę wydatków. Rzetelnie realizowany proces ewaluacji pozwala na rozwój realizowanych form pomocowych oraz wzrost ich skuteczności. Dzięki procesowi ewaluacji możliwa jest diagnoza i ocena ewentualnych rozbieżności między zakładanymi, a osiąganymi celami oraz niwelowanie tych rozbieżności w kolejnych edycjach programu.

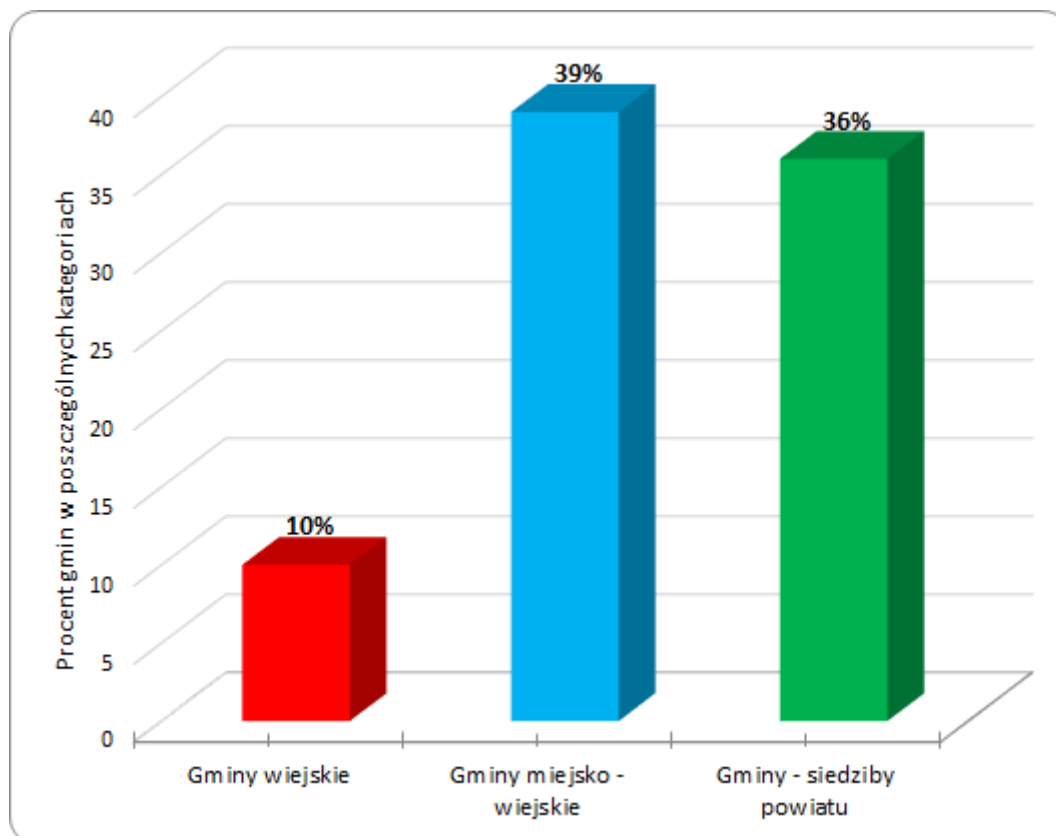
Wykres 14. Procent gmin wspierających działania ewaluacyjne w trakcie realizacji programów profilaktycznych w latach 2012-2019.

Niestety, systematycznie od pięciu lat obserwuje się spadkowy trend we wspieraniu przez gminy woj. opolskiego działań profilaktycznych, które podlegają ewaluacji (Wykres 14). W 2019 r. jedynie co czwarta gmina woj. opolskiego wspierała działania profilaktyczne poddawane systematycznej ocenie. W tym przypadku, wydaje się właściwe (ze względu na

bezpieczeństwo beneficjentów, jak i zasadność stosowania niektórych działań profilaktycznych) ustalenie przyczyny spadku udzielanego przez gminy wsparcia dla ewaluowanych działań profilaktycznych.

Wykres 15. Procent gmin wspierających działania ewaluacyjne w trakcie realizacji programów profilaktycznych (podział ze względu na typ gmin)

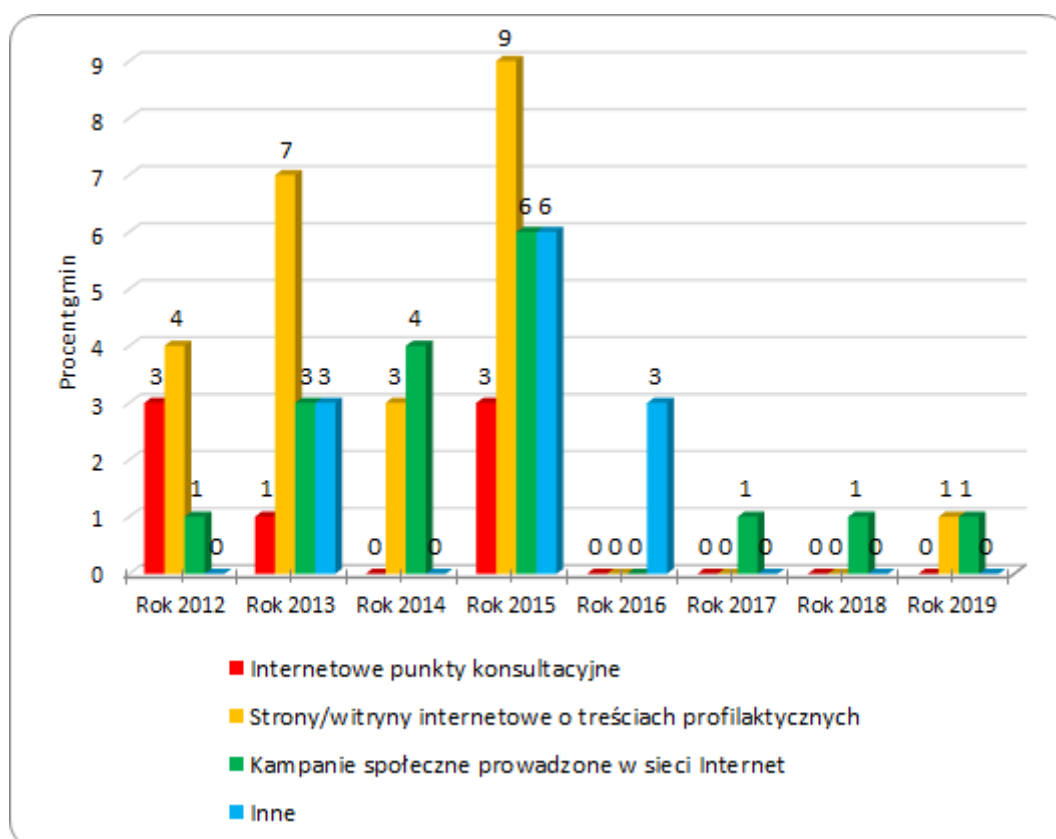

W roku 2019 najmniejszego wsparcia dla działań profilaktycznych, które podlegały w swej formie procesowi ewaluacji, udzieliły gminy wiejskie (10% gmin). W przypadku gmin - siedzib powiatu, 36% z nich udzieliło wsparcia dla działań profilaktycznych, które podlegały ewaluacji. Największego wsparcia dla tego typu działań (39% gmin) udzieliły gminy miejsko-wiejskie (Wykres15).

Działania profilaktyczne realizowane za pośrednictwem internetu

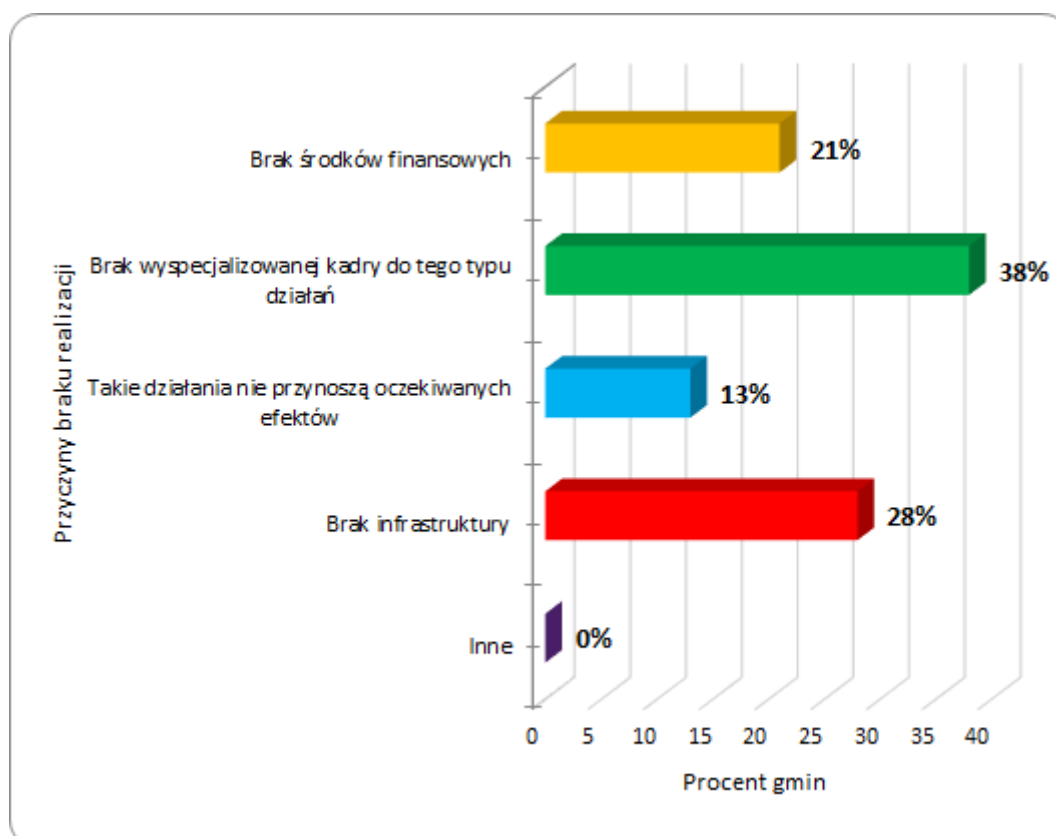
Internet aktualnie jest najtańszym oraz najchętniej wykorzystywanym narzędziem komunikacji społecznej. Jego szerokie możliwości zastosowania mogą również służyć do prowadzenia kampanii społecznych w zakresie profilaktyki uzależnień, stron informacyjnych, grup pomocowych itp. Wykorzystanie internetu w profilaktyce uzależnień pozwala na zaoszczędzenie czasu i minimalizowanie kosztów działań, tak po stronie odbiorców jak i nadawców treści profilaktycznych, a jego powszechność umożliwia dotarcie do wielu grup odbiorców w prosty i szybki sposób.

Wykres 16. Typy działań profilaktycznych realizowanych za pośrednictwem internetu w gminach woj. opolskiego w latach 2012 - 2019.

Mimo tak jednoznacznych zalet, internet w realizacji działań profilaktycznych nadal jest niechętnie wykorzystywanym narzędziem. W roku 2019, jedynie jedna gmina wykorzystwała sieć Internet w celu przeprowadzenia kampanii społecznych oraz prowadzenia strony internetowej zawierających treści profilaktyczne (Wykres16).

Wykres 17. Przyczyny braku realizacji działań profilaktycznych za pośrednictwem internetu.

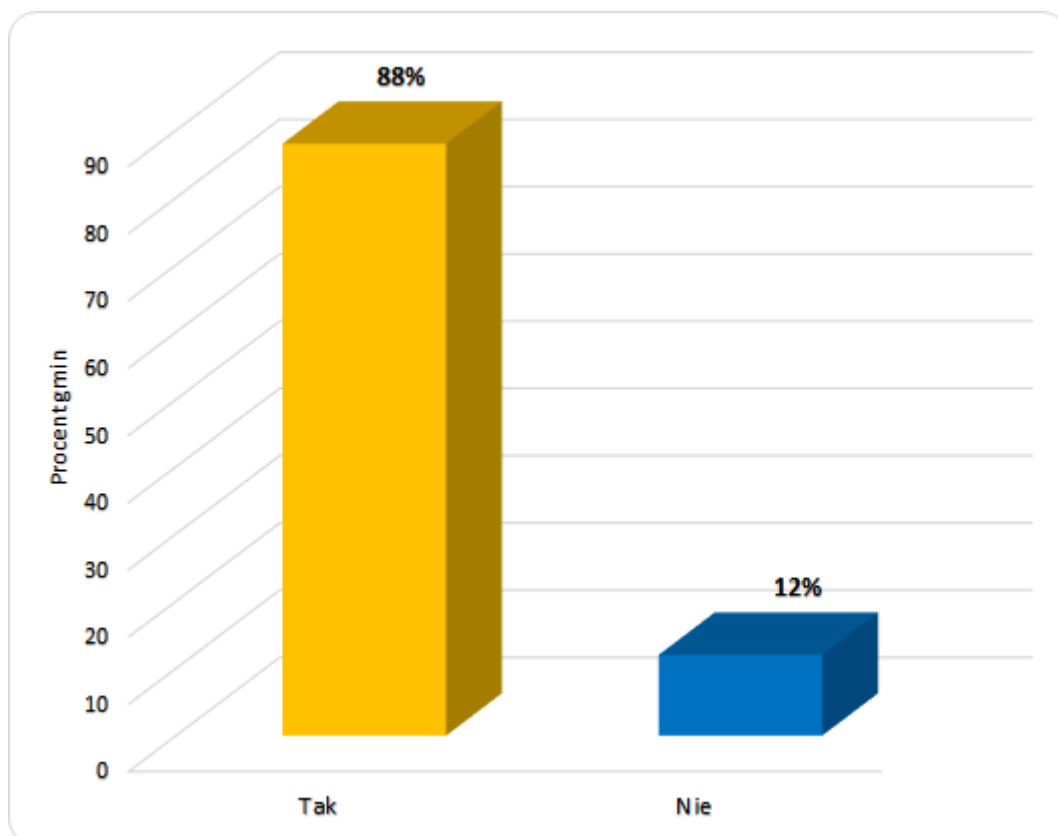

Aż 38% gmin wskazuje, że główną przyczyną tego stanu rzeczy jest brak odpowiedniej kadry do realizacji tego typu działań. Kolejne 28% gmin wskazuje na niewystarczającą infrastrukturę, a 21% gmin twierdzi, że nie ma wystarczających środków finansowych do realizacji tego typu działań (Wykres 17). Analizując kolejne edycje badania, stawiane argumenty wykazują dość stały, stabilny trend w określaniu przez respondentów przyczyn braku wykorzystywania internetu w realizacji działań profilaktycznych. Zdaniem badaczy, warto poszerzyć tą część badania, w celu dogłębnej analizy ewentualnych przyczyn, a co ich zdaniem ważniejsze, braku wprowadzania zmian i zwiększania udzielanego wsparcia w realizacji działań profilaktycznych za pośrednictwem internetu w gminach woj. opolskiego.

Wsparcie dla oddolnych inicjatyw społecznych.

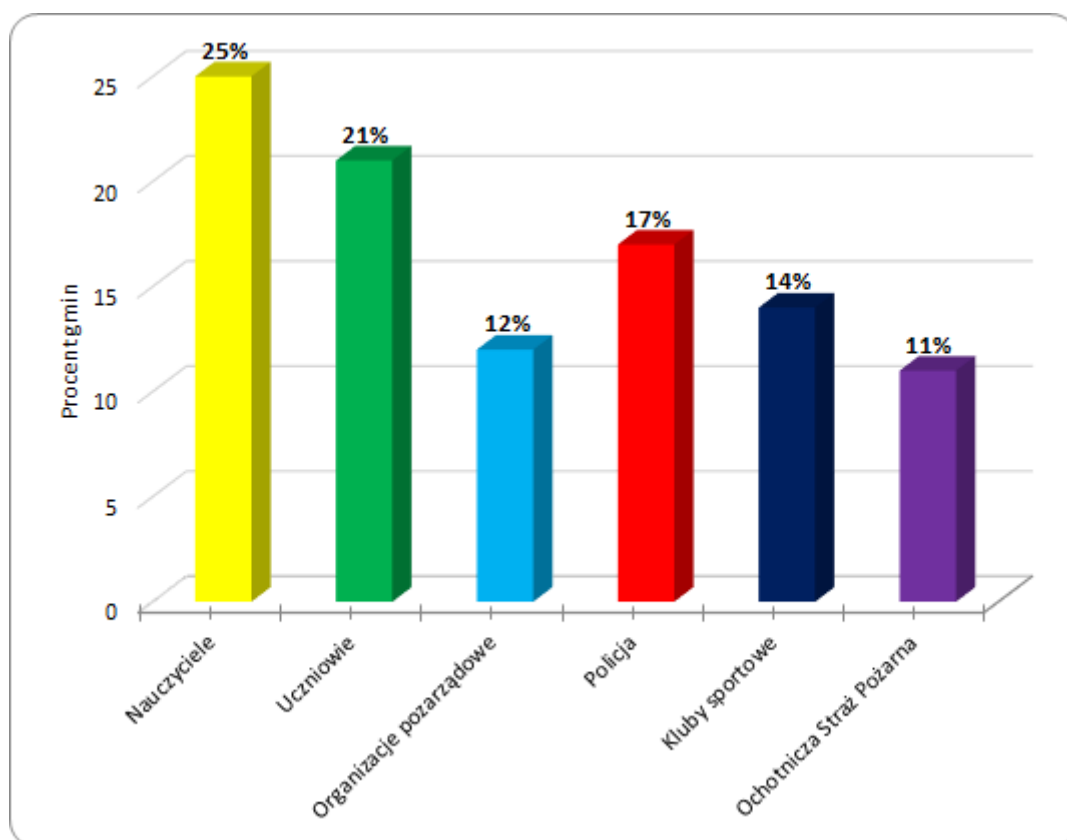
Realizacja działań profilaktycznych przez grupy i środowiska społeczne z roku na rok, przyjmuje coraz większą skalę. W roku 2019, aż 88% gmin mogło liczyć na tego rodzaju wsparcie zakresie profilaktyki uzależnień od substancji psychoaktywnych i uzależnień behawioralnych (Wykres 18).

Wykres 18. Procent gmin mogących liczyć na wsparcie grup/środków społecznych w trakcie realizacji działań profilaktycznych.

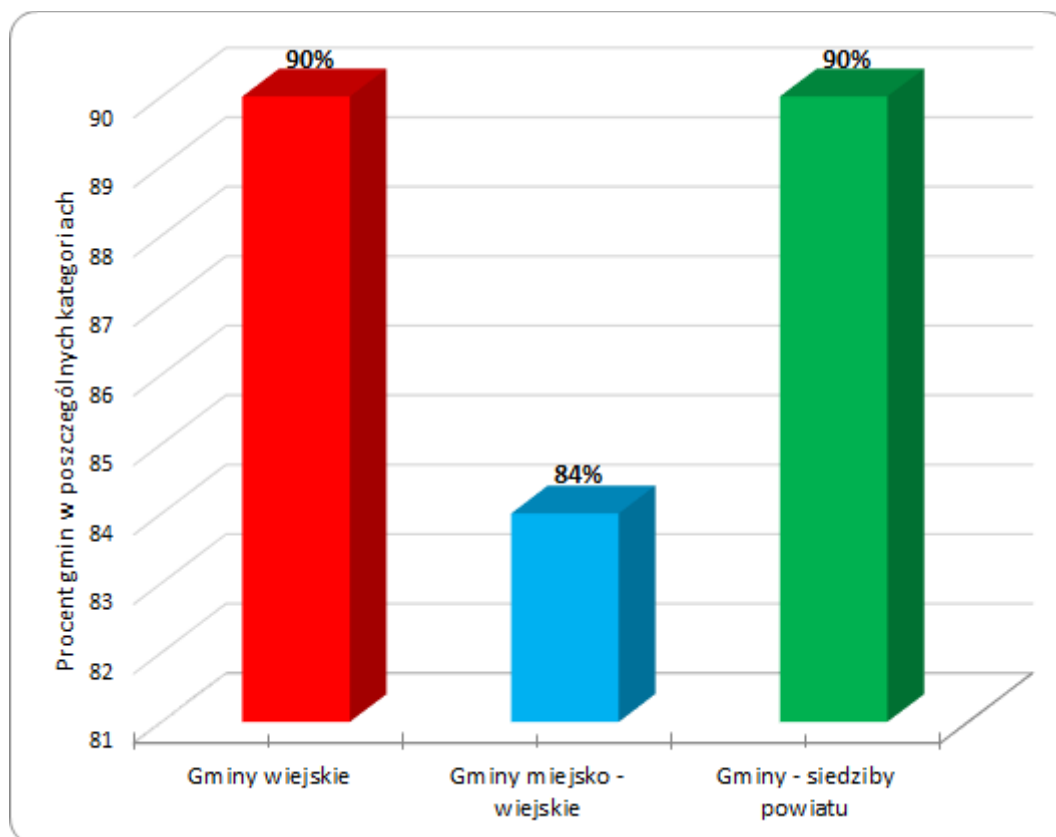
Realizacja działań profilaktycznych przy udziale grup społecznych i lokalnych środowisk wzmacnia poczucie sprawczości mieszkańców gmin woj. opolskiego w zakresie profilaktyki uzależnień, co samo w sobie może stanowić czynnik chroniący przed realizacją zachowań problemowych w tym obszarze. Jedynie 12% gmin woj. opolskiego nie otrzymało tego typu wsparcia w roku 2019. Najczęstszą przyczyną braku wsparcia jaką podawały gminy była: "Mała aktywność społeczna w większości obszarów działania", "Brak zaangażowania", "Brak kadry posiadającej kompetencje do realizacji tego typu działań".

Wykres 19. Grupy/środowiska, na których wsparcie mogą liczyć gminy w trakcie realizacji działań profilaktycznych.

Tak jak w latach poprzednich, również w 2019 roku, najbardziej zaangażowaną grupę zawodową, która oddolnie wspierała działania profilaktyczne na terenie gmin woj opolskiego stanowili przedstawiciele instytucji edukacyjnych (25% gmin wskazuje na ich aktywność). Kolejnymi grupami z największą liczbą wskazań, byli uczniowie (21%), przedstawiciele policji (17%), przedstawiciele klubów sportowych (14%), organizacje pozarządowych (12%) oraz ochotniczej straży pożarnej (11%). Pojedyncze wskazania dotyczyły przedstawicieli lokalnych władz samorządowych, harcerzy, psychologów i pedagogów szkolnych oraz rodziców (Wykres 19).

Wykres 20. Procent gmin mogących liczyć na wsparcie grup/środowisk społecznych w trakcie realizacji działań profilaktycznych na ich terenie w roku 2019 (podział ze względu na typ gminy).

W roku 2019 na wsparcie takich grup najczęściej mogły liczyć gminy wiejskie oraz gminy - siedziby powiatów (90% gmin). Nieco rzadziej takiego wsparcia doświadczały gminy wiejsko - miejskie (84 % gmin wsparło tego typu inicjatywy).

Rozwój profesjonalnej profilaktyki uzależnień

Profesjonalizacja działań pomocowych w obszarze profilaktyki uzależnień w głównej mierze zależy od kompetencji osób ją realizujących. Rozwój kompetencji osób zajmujących się profilaktyką uzależnień, zależy od kilku czynników. Należą do nich z pewnością indywidualna motywacja do rozwoju każdego z nich, ale również czynniki zewnętrzne, takie jak możliwości realizacji tego rozwoju. Stąd też niezmiernie ważna jest współpraca władz samorządowych oraz instytucji zajmujących się profilaktyką uzależnień na terenie gmin województwa opolskiego z gronem specjalistów zajmujących się profilaktyką uzależnień, polegająca na tworzeniu warunków do rozwoju osobistego kadr, a co za tym idzie naturalnym stymulowaniem ich do samorozwoju.

Tabela 4. Osoby, grupy zawodowe oraz środowiska społeczne najbardziej zainteresowane rozwijaniem profesjonalnej oraz skutecznej profilaktyki uzależnień.

Osoby, grupy zawodowe	Procent wskazań
Nauczyciele, pedagodzy i psychologowie szkolni	26% wskazań
Urzędnicy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	18%
Szkoły, placówki oświatowe	16%
Straż pożarna	12%
Ośrodki Pomocy Społecznej	10%
OPP	10%
Policja	8%
Dyrektorzy szkół	3%
Uczniowie	3%
Kluby sportowe	2%

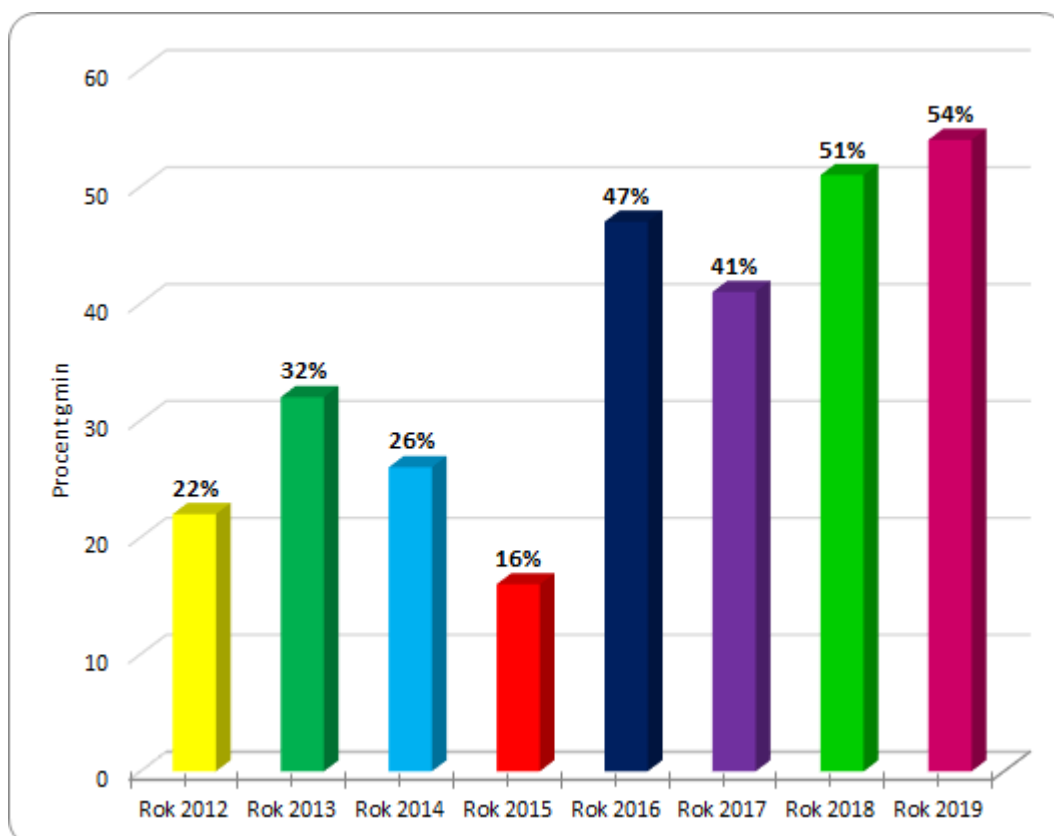

W 2019 roku najliczniejszą grupę osób zainteresowanych podnoszeniem kompetencji w zakresie realizacji działań profilaktycznych na terenie gmin woj. opolskiego stanowili nauczyciele, pedagodzy i psychologzy szkolni. Aż 26% gmin wskazała na te grupy zawodowe, jako najbardziej zainteresowane samorozwojem (tab.4.). Drugą najliczniejszą grupą zainteresowaną profesjonalizacją profilaktyki uzależnień byli urzędnicy państwowi oraz pracownicy Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (18%). Gminy wskazywały również na innych pracowników placówek oświatowych (16%), pracowników Straży Pożarnej (12%), Ośrodków Pomocy Społecznej (10%) oraz Organizacji Pożytku Publicznego (10%).

Wsparcie oddolnych inicjatyw społecznych

Jedną z najlepszych form działań profilaktycznych, jest zaangażowanie w działania pomocowe samych odbiorców. Stymulowanie do działania grup społecznych oraz wspieranie inicjatyw oddolnych pozwala na lepszą współpracę w obszarze profilaktyki uzależnień między społeczeństwem, a przedstawicielami władz gmin, a także na łatwiejszą diagnozę potencjalnych problemów oraz tworzenie adekwatnych form pomocowych.

Wykres 21. Procent gmin wspierających oddolne inicjatywy społeczne w zakresie działań profilaktycznych w latach 2012-2019.

Intensywność z jaką gminy wspierają inicjatywy oddolne od trzech lat nieustannie wzrasta (Wykres 21). W 2019 roku ponad połowa gmin woj. opolskiego (54%) wspierała lokalne

społeczności w realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Fakt ten z pewnością jest pozytywną informacją, należałoby jednak poddać analizie jakość realizowanych inicjatyw oddolnych w gminach woj. opolskiego pod kątem obowiązujących standardów działań profilaktycznych.

Tabela 5. Inicjatywy oddolne dotowane przez Gminy woj. opolskiego.

Rodzaj wspieranych inicjatyw społecznych	procent wskazań
Festyny, pikniki i zawody sportowe	17% wskazań
Wspieranie projektów oraz kampanii profilaktycznych	17%
Organizacja wypoczynku dla dzieci i dorosłych, spotkania o tematyce profilaktycznej	15%
Pogadanki i prelekcje w instytucjach oświatowych	6%
Dofinansowanie poradni oraz innych instytucji zajmujących się profilaktyką, leczeniem i terapią uzależnień	4%
Zakup materiałów edukacyjnych	4%
Współfinansowanie infrastruktury sportowej	3%
Spektakle i wystąpienia artystyczne o tematyce profilaktycznej	3%
Wspieranie działalności świetlic wiejskich	1%

W realizowanym badaniu zapytano przedstawicieli gmin o to, jakie działania profilaktyczne, które były oddolnymi inicjatywami, zrealizowano przy wsparciu gmin woj. opolskiego. Jak się okazuje, większość z tych działań (Tabela 5) polegała na organizacji różnego rodzaju festynów, pikników oraz imprez sportowych (17% wskazań). Kolejną grupą działań, którą najczęściej wskazywali przedstawiciele gmin, była realizacja projektów oraz kampanii profilaktycznych (również 17% wskazań). Wspierano również wypoczynek dzieci i dorosłych, spotkania o tematyce profilaktycznej (15%), pogadanki i prelekcje o tematyce profilaktycznej (6%).

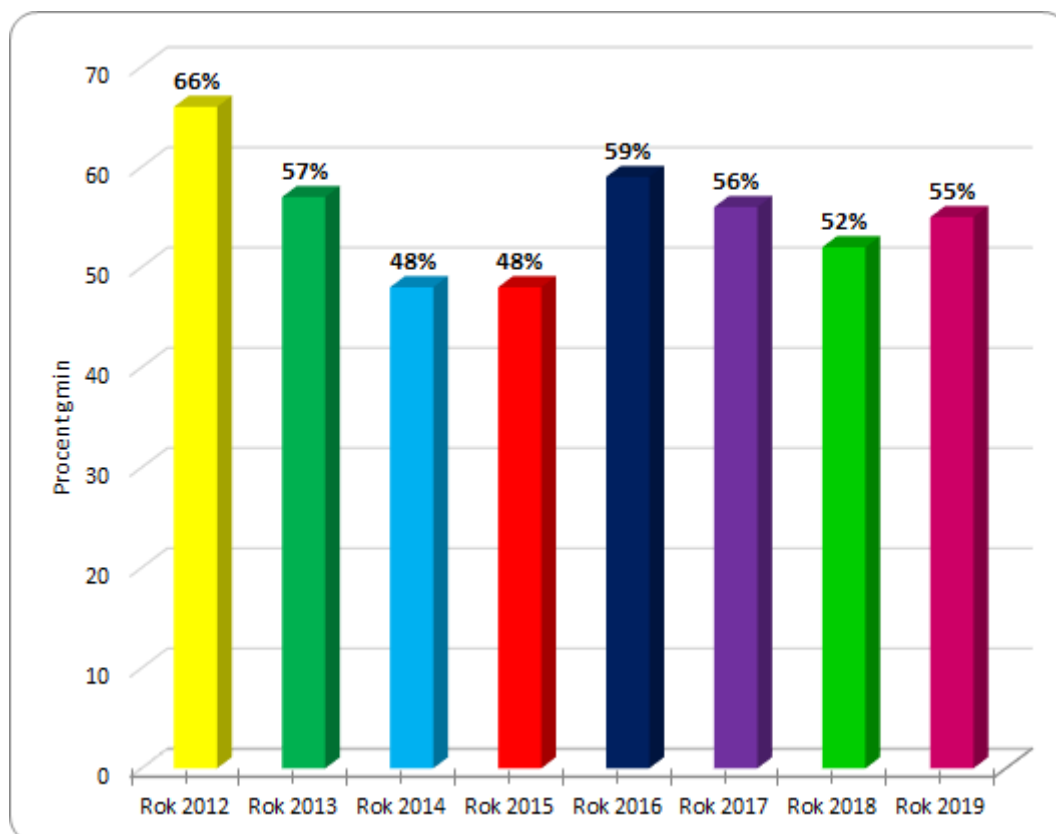
W tym miejscu należy zadać pytanie, czy realizacja tego typu działań koresponduje z celami obranymi przez gminy w tworzonych przez nich strategiach profilaktycznych? Czy wspierane inicjatywy mieszczą się w zakresie obowiązujących standardów pracy w obszarze profilaktyki uzależnień? I najważniejsze, czy istotnie wpływają na zmianę postaw, przekonań lub zachowań osób, które tymi działaniami zostały objęte?

Kompetencje osób realizujących działania profilaktyczne

Wspieranie działań służących podnoszeniu kompetencji specjalistów, którzy realizują działania z zakresu profilaktyki uzależnień, jest jednym z istotnych czynników wpływających

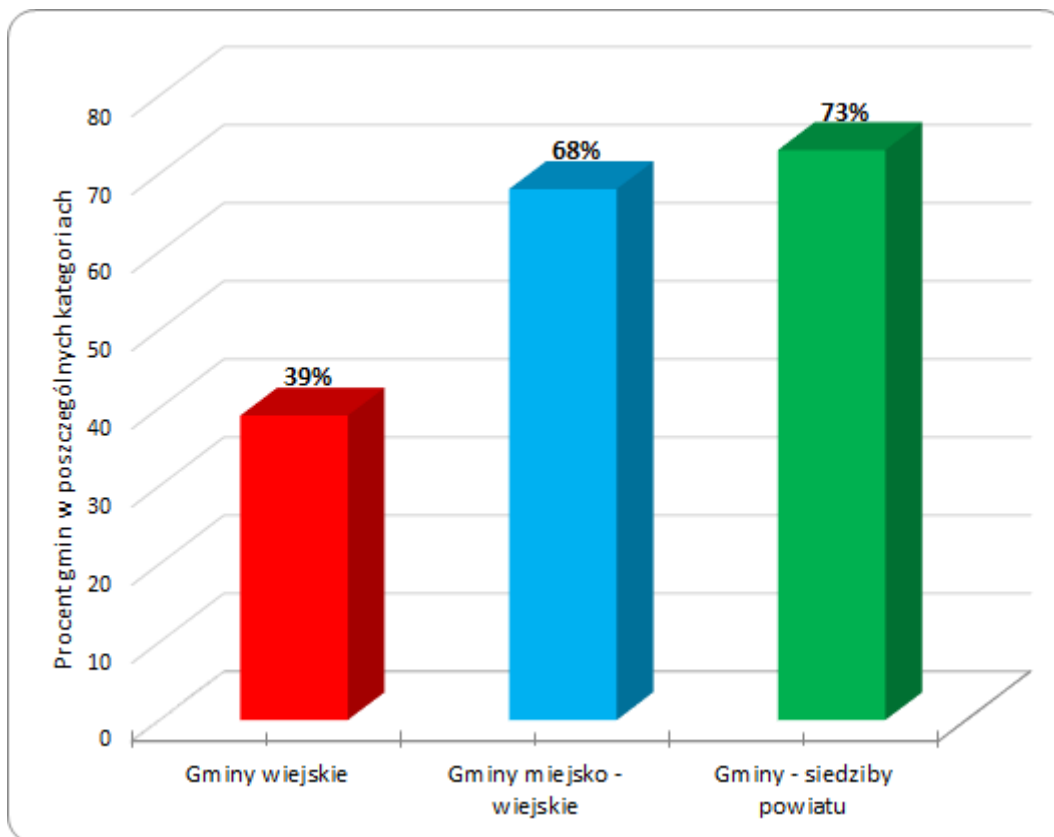
na rozwój profesjonalnych metod profilaktycznych, a co za tym idzie - na wzrost ich skuteczności. Jak zaznaczono w innym miejscu tego opracowania ("Programy rekomendowane a kompetentni realizatorzy"), w roku 2019 znacząco wzrósł (w porównaniu do roku 2018) odsetek gmin, które deklarują, że główną przeszkodą w realizowaniu na ich terenie rekomendowanych programów profilaktycznych, jest brak kadry posiadającej kompetencje do ich realizacji. Toteż wsparcie działań służących podnoszeniu kompetencji specjalistów, wydaje się być uzasadnione.

Wykres 22. Procent gmin wspierających podnoszenie kompetencji osób realizujących działania profilaktyczne w latach 2012-2019.

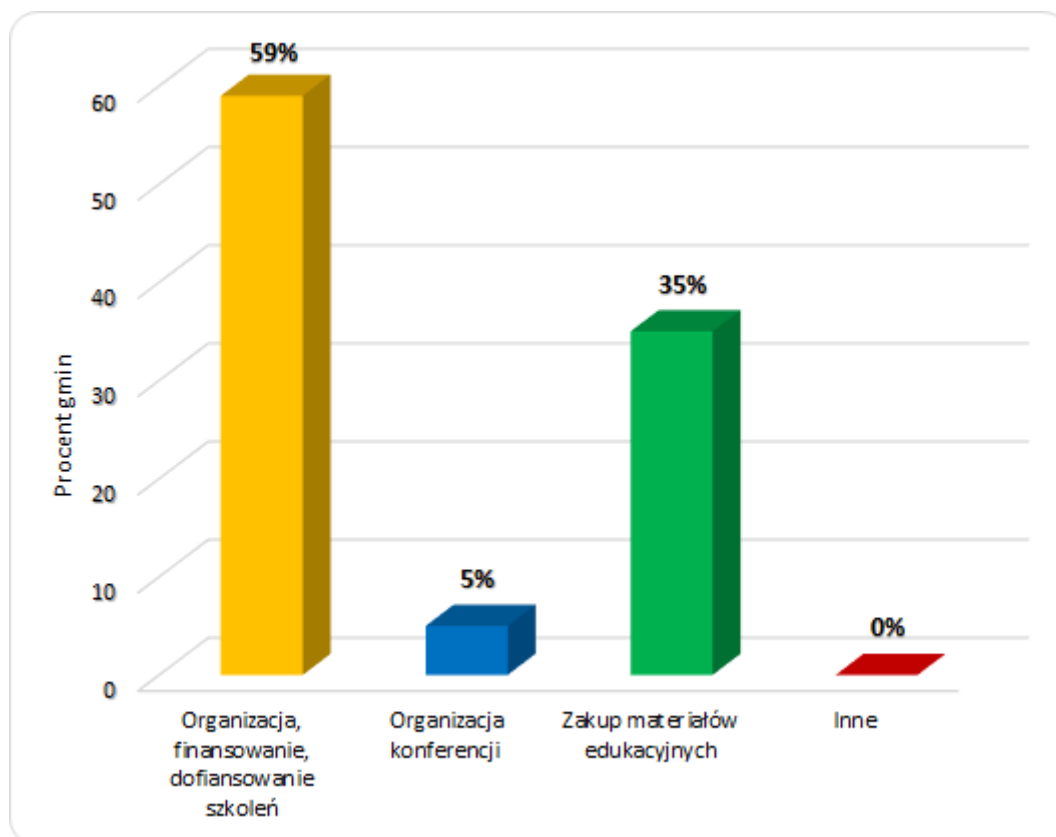
W 2019 roku, na wsparcie działań służących podnoszeniu kompetencji specjalistów pracujących w obszarze profilaktyki uzależnień zdecydowała się ponad połowa (55%) gmin woj. opolskiego (Wykres 22). W porównaniu z rokiem 2018, zauważamy więc nieznaczny wzrost liczby gmin, które zdecydowały się na wsparcie tego typu działań.

Wykres 23. Procent gmin wspierających podnoszenie kompetencji osób realizujących działania profilaktyczne w latach 2012-2019 (w podziale na typy gmin).

Rozwój kompetencji osób zaangażowanych w działania z zakresu profilaktyki uzależnień w 2019 roku najchętniej wspierały gminy - siedziby powiatów (73% gmin). W przypadku gmin miejsko - wiejskich, 68% z nich udzieliło wsparcia tego typu działaniom. Gminy wiejskie najrzadziej wspierały działania służące podnoszeniu kompetencji specjalistów. W 2019 roku, jedynie 39% gmin wiejskich wsparło tego typu działania (Wykres 23).

Wykres 24. Rodzaj udzielanego wsparcia osobom realizującym działania profilaktyczne.

W 2019 roku, gminy woj. opolskiego, w celu podnoszenia kompetencji specjalistów profilaktyki uzależnień, najczęściej organizowały lub finansowały realizację różnego typu szkoleń temu służących (59% gmin). Wspierały również rozwój kompetencji profesjonalistów poprzez zakup materiałów edukacyjnych (35% gmin) lub organizację konferencji (Wykres 24).

Tabela 6. Średnia liczba osób, którym udzielono wsparcia w rozwijaniu kompetencji – w podziale na typy gmin i rodzaje profilaktyki.

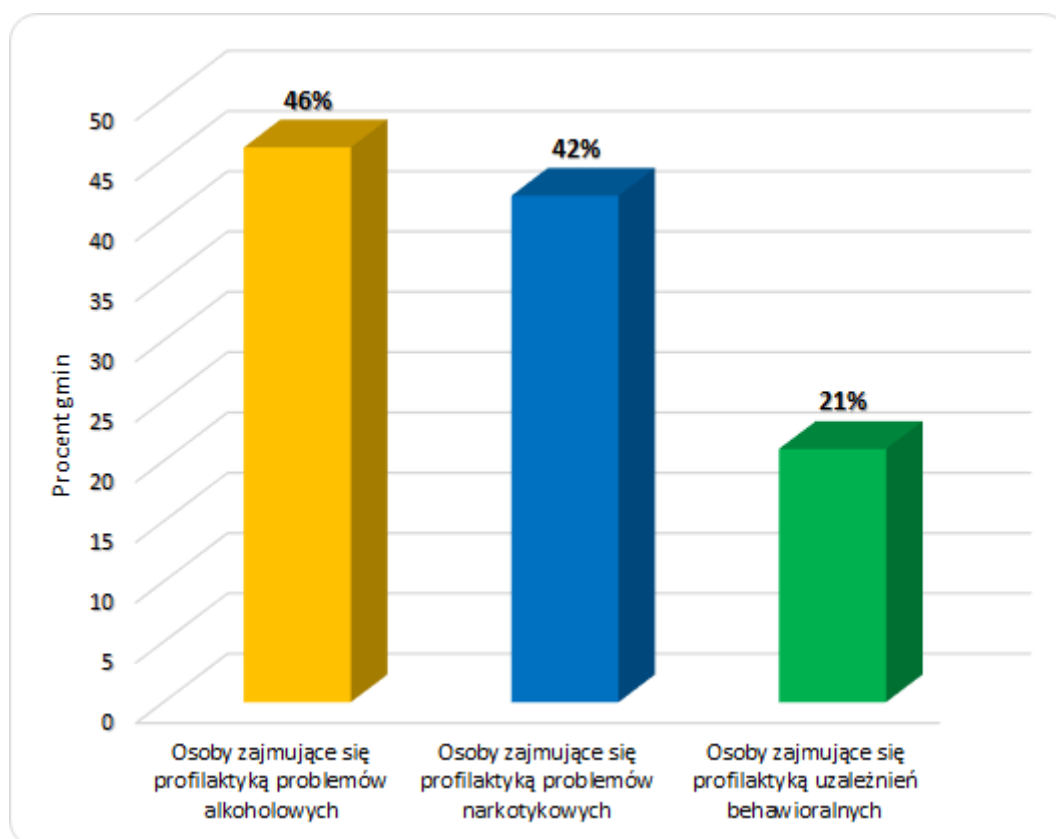
typ gminy / rodzaj profilaktyki:	Profilaktyka alkoholowa	Profilaktyka substancji psychoaktywnych	Profilaktyka uzależnień behawioralnych	Profilaktyka HIV/AIDS
Miejsko-wiejskie	6,7	2,5	1,2	0,06
Wiejskie	6,4	4,1	2,9	0,1
Siedziby powiatu	36,8	11,3	0,1	0

W gminach - siedzibach powiatu, udziela się wsparcia największej liczbie osób zajmujących się profilaktyką uzależnień. Najczęściej wspiera się tam osoby pracujące na rzecz profilaktyki uzależnień od alkoholu (średnio 37 osobom udzielono wsparcia w podnoszeniu kompetencji). Średnia liczba osób zajmujących się profilaktyką uzależnień od alkoholu,

którym udzielono wsparcia w samorozwoju, jest znacząco mniejsza w przypadku gmin miejsko - wiejskich i wynosi ona 7 osób, a w gminach wiejskich 6 osób.

Rozwój osób zajmujących się profilaktyką uzależnień od narkotyków dotowany jest przez gminy rzadziej niż osób zajmujących się profilaktyką uzależnień od alkoholu.. W przypadku gmin - siedzib powiatu, średnio 11 osób mogło liczyć na tego typu dotacje, w gminach miejsko - wiejskich średnio wsparto jedynie 2 osoby, a co zaskakujące w przypadku gmin wiejskich średnia ta była nieco wyższa i obejmowała w przybliżeniu 4 osoby. Gminy wiejskie, najchętniej ze wszystkich gmin wspierają rozwój specjalistów pracujących w obszarze uzależnień behawioralnych. W 2019 wsparto w tego typu gminach średnio 3 osoby, a w gminach miejsko - wiejskich średnio jedna osoba otrzymała tego typu wsparcie. Gminy - siedziby powiatu nie wspierały w 2019 roku rozwoju specjalistów zajmujących się profilaktyką uzależnień behawioralnych prawie w ogóle (tab. 6). Profesjonaliści - co warto podkreślić - zajmujący się profilaktyką HIV/AIDS nie mogli liczyć na wsparcie samorozwoju w przeważającej większości gmin woj. opolskiego.

Wykres 25. Procent gmin udzielających wsparcia w podnoszeniu kompetencji osób zajmujących się profilaktyką uzależnień na terenie woj. opolskiego w roku 2019 (podział ze względu na typ uzależnienia).

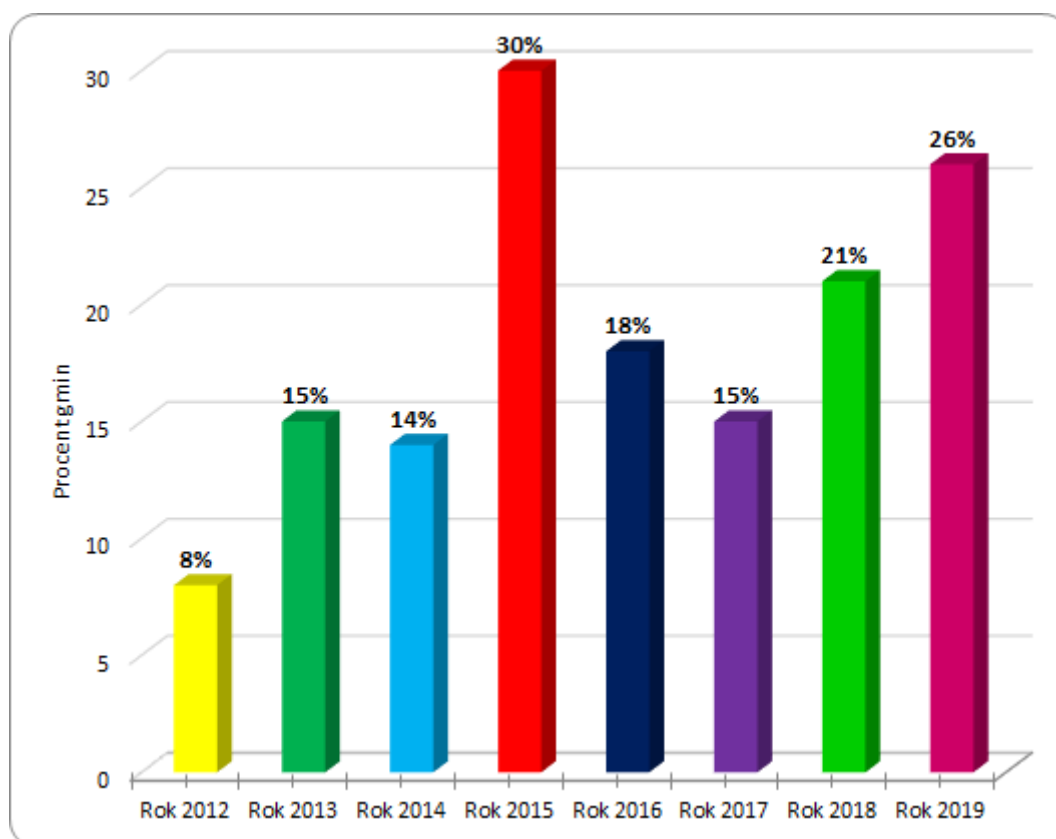
W 2019 roku, największe wsparcie ze strony gmin w podnoszeniu kompetencji otrzymali profesjonaliści zajmujący się profilaktyką problemów alkoholowych (46% gmin wsparto tego typu działania). Nieco rzadziej wspierano w rozwoju osoby zajmujące się profilaktyką uzależnień od substancji psychoaktywnych (42% gmin), natomiast najrzadziej (21% gmin

udzielających wsparcia) wspierano profesjonalistów zajmujących się profilaktyką uzależnień behawioralnych (Wykres 25).

Zlecenie analiz problemów

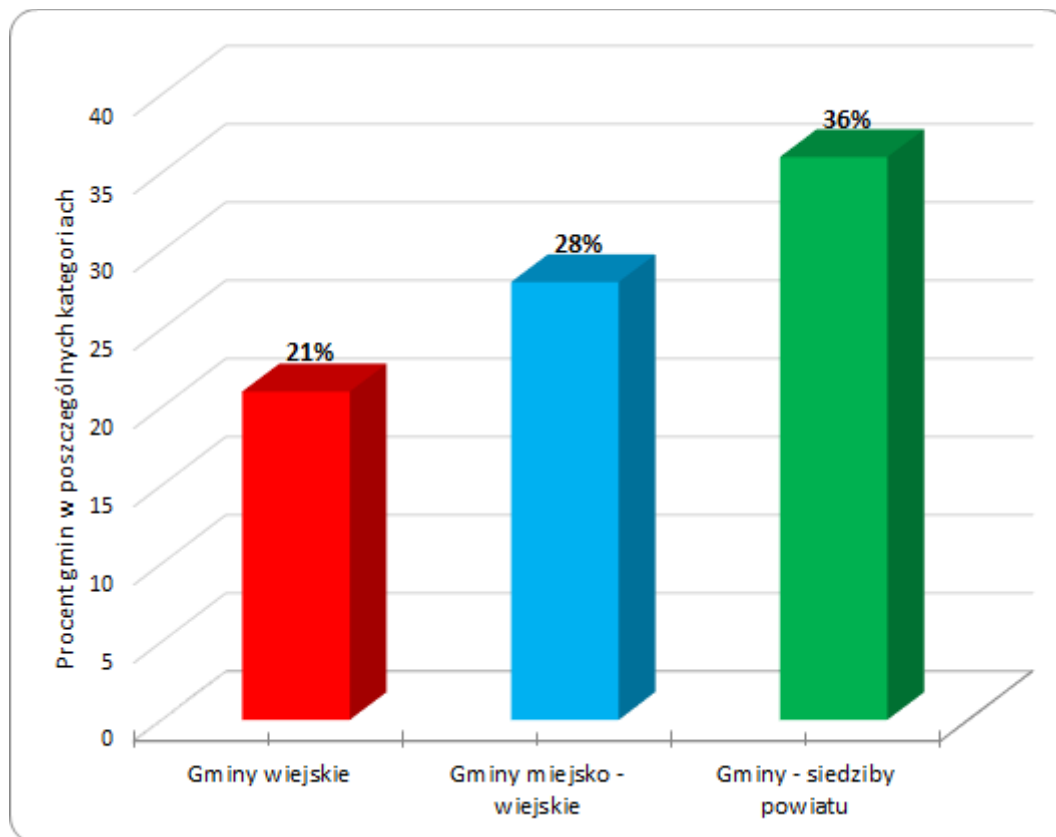
Kluczem do realizacji każdej polityki, w tym polityk dotyczących problemów związanych z uzależnieniami jest opieranie ich na danych naukowych. W Polsce dostarczają je wyspecjalizowane agendy rządowe i UE, ale na poziomie lokalnym warto rozpatrywać zakres i specyfikę problemów regionu. W omawianym badaniu jednym ze wskaźników prowadzenia polityk opartych na danych jest inwestycja - bądź jej brak - w zlecenie analiz lub szacowania problemów związanych z uzależnieniami. W roku 2019 zaledwie ¼ gmin zlecała podobne analizy. Jest to kontynuacja trendu wzrostowego od roku 2012, ale jego dynamika jest niska i poziom dokumentowania problemów nadal pozostaje niezbyt wysoki (wyk. 26.).

Wykres 26. Procent gmin finansujących (dofinansowujących) działania polegające na analizie i/lub oszacowaniu problemu rozpowszechnienia uzależnień w latach 2012 - 2019.

Podobnie jak w poprzednim roku, w roku 2019, gminy - siedziby powiatów najchętniej realizowały działania mające na celu analizę rozpowszechnienia problemu uzależnienia na ich terenie (36% gmin). Gminy miejsko - wiejskie robiły to rzadziej (28%), a najrzadziej zlecały analizy gminy wiejskie 21% (Wykres 27).

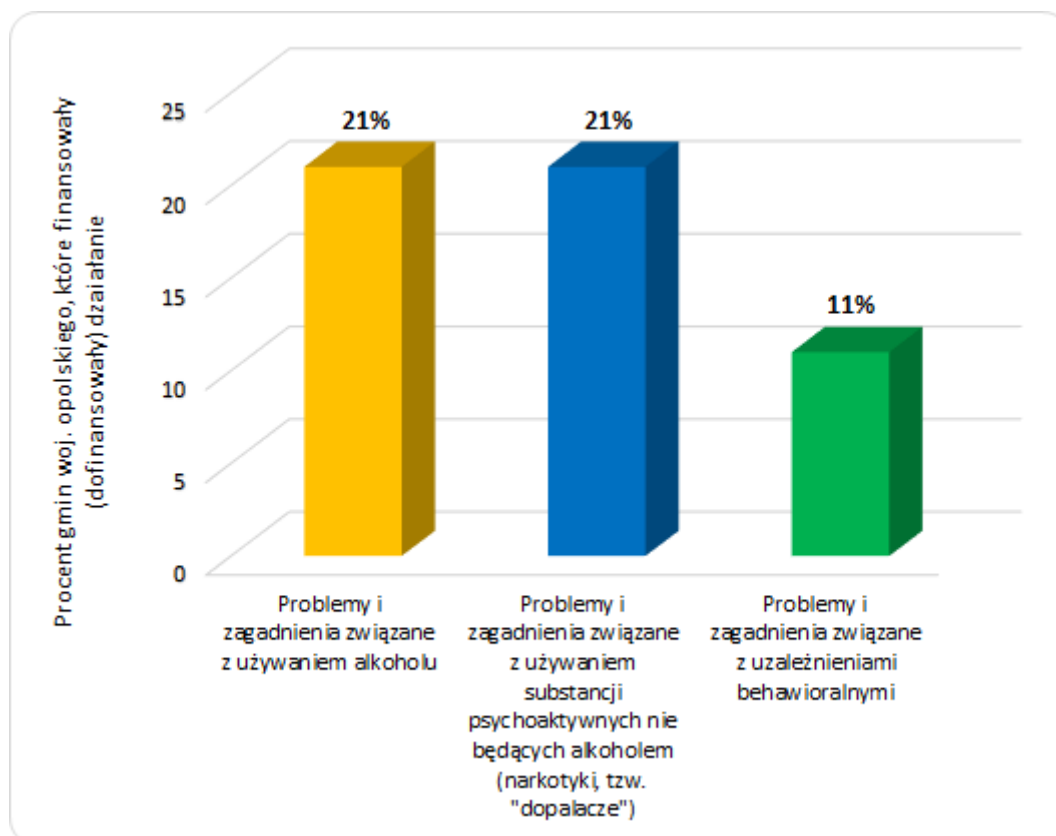
Wykres 27. Procent gmin finansujących (dofinansujących) działania polegające na analizie i/lub oszacowaniu problemu rozpowszechnienia uzależnienia w roku 2019 (podział ze względu na typ gminy).

Pewną przewagę wśród zlecanych analiz mają zagadnienia związane z alkoholem i narkotykami (po 21% gmin) niż zagadnienia związane z uzależnieniami behawioralnymi 11% gmin (Wykres 28). Analogicznie deklarowano wsparcie dla analiz używania papierosów, zjawiska przemocy i uzależnień związanych z internetem.

Wykres 28. Finansowane przez gminy tematy analiz i/lub oszacowań problemu uzależnień realizowanych w roku 2019.

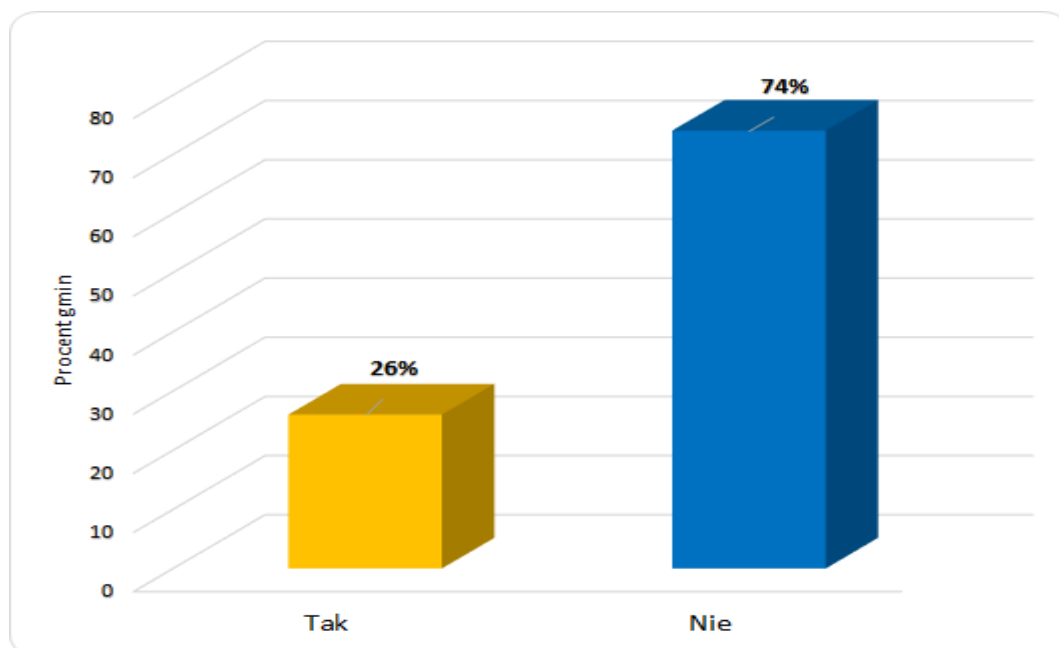

Podobnie jak w latach ubiegłych, gminy sporadycznie finansują analiz i szacunki dotyczące problematycznych zjawisk. Może to prowadzić do wniosku, że polityki, a - co za tym idzie - dystrybuowanie środków związanych z profilaktyką, nie są opierane na danych i mogą mieć w związku z tym przypadkowy charakter.

Współpraca w obszarze profilaktyki uzależnień

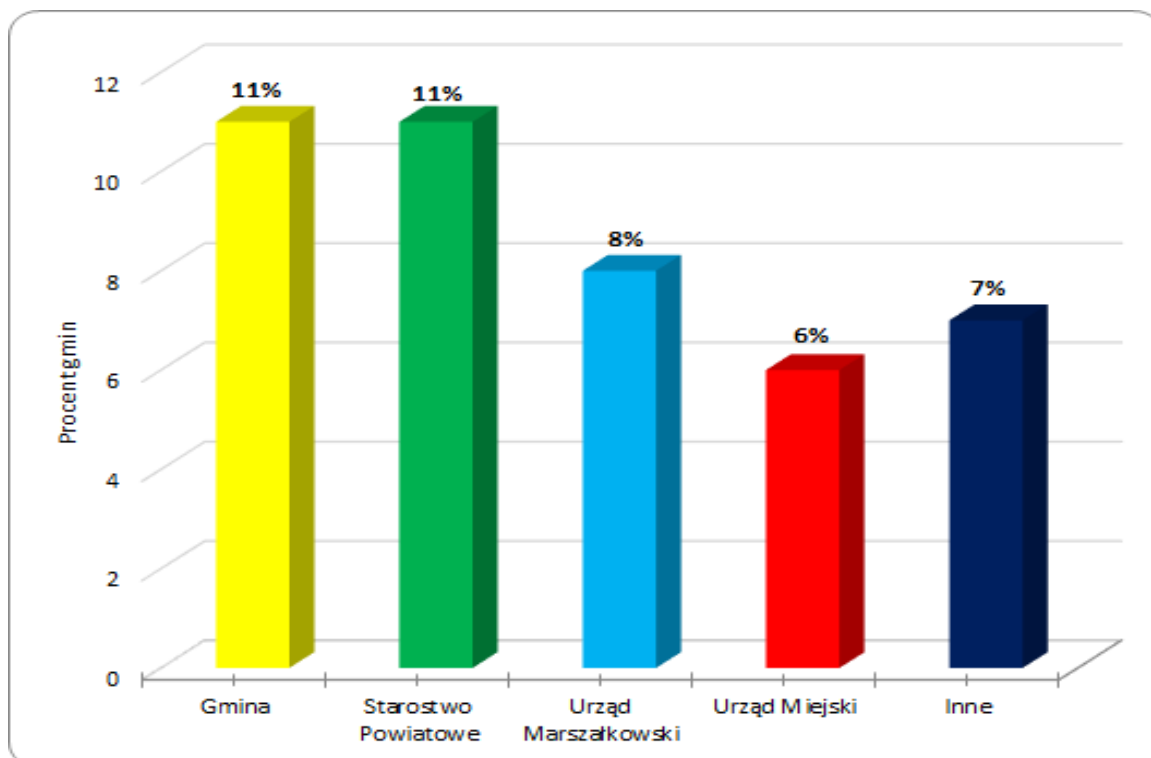
Wykorzystanie potencjału, doświadczenia, czy zwiększenie zakresów działalności profilaktycznej lub po prostu optymalizacja kosztów takich działań jest możliwa w strukturach sieciowych i dzięki współpracy. Opierając się na takich założeniach, pytano przedstawicieli gmin o ewentualną współpracę w obszarze profilaktyki uzależnień w 2019 roku. Tylko co czwarta gmina działa ponadlokalnie, a pozostałe 74% nie angażuje się we współpracę z innymi jednostkami samorządowymi (Wykres 29).

Wykres 29. Procent gmin woj. opolskiego, które podejmowały/nie podejmowały współpracy z innymi jednostkami samorządowymi w obszarze profilaktyki uzależnień w roku 2019.

To jest nieco mniej niż w roku poprzednim, kiedy to 30% gmin woj. opolskiego wykazało kooperację z innymi jednostkami samorządowymi. Gminy wykazały różnych partnerów współpracy: dla 11% była to inna gmina, również dla 11% starostwo powiatowe, a dla 8% urząd marszałkowski (Wykres 30). Poza tymi jednostkami, gminy wskazywały na inne urzędy miast i jednostki pozarządowe, ale były to incydentalne wskazania.

Wykres 30. Rodzaje jednostek samorządowych z jakimi podejmowano współpracę w obszarze profilaktyki w roku 2019.

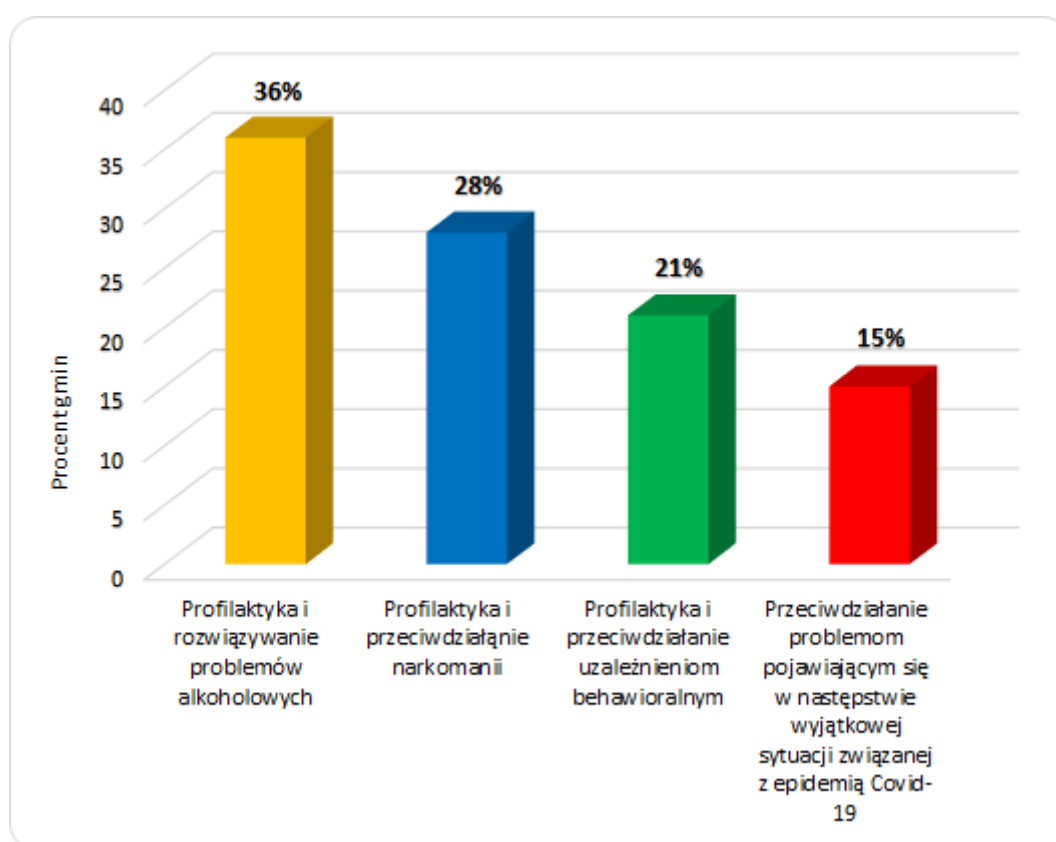

Szczegółowe przykłady współpracy gmin z innymi instytucjami samorządowymi przedstawione zostały w aneksie 1.

Plany wsparcia działań w roku 2020

Podobnie jak w poprzednim roku, gminy deklarują priorytetowe obszary, które powinny być przez nie wspierane. Rozkład jest zbliżony do zeszłorocznego (Wykres 31). Najwięcej wskazań (36% gmin) otrzymały problemy związane z profilaktyką uzależnień od alkoholu, następnie substancji psychoaktywnych (28%), uzależnienia behawioralne (21%) i - przeciwdziałania problemom pojawiającym się w związku z epidemią koronawirusa (15%).

Wykres 31. Obszary działań, jakie priorytetowo powinny być wspierane przez gminy w trakcie ich realizacji w roku 2020.

Działania wobec problemów związanych z epidemią Covid-19

Ze względu na pandemię Covid-19 w tegorocznej edycji badania uwzględniono ewentualną reakcję gmin na możliwe problemy powiązane z przedmiotem badania i wyjątkową sytuację epidemiologiczną. Na otwarte pytanie o planowane działania wobec problemów pojawiających się w następstwie wyjątkowej sytuacji związanej z epidemią Covid-19 odpowiedzi udzieliły 3 gminy - siedziby powiatów, 8 gmin wiejsko-miejskich i 10 gmin

wiejskich - dla każdego typu gminy oznacza to ok. 30% takich, które pewne plany zadeklarowały.

W gminach-miastach, podjęto planowanie (1 przypadek), zakup materiałów edukacyjnych dla uczniów powracających do szkół (1) i otwarto telefon zaufania oraz wydłużono czas pracy klubu abstynenta (1). W gminach wiejsko miejskich zaplanowano działania zdalne, wsparcie psychologiczne, monitoring, działania informacyjne oraz ew. dofinansowanie działań wynikających z pojawiających się potrzeb (Tabela 7).

Tabela 7.: - Planowane działania w następstwie Covid-19 - gminy wiejsko-miejskie

Odpowiedzi w ankiecie	Kategorie działań
Działania ukierunkowane na rozwój usług online, realizacja programów profilaktycznych, w tym związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, wsparcie psychologiczne osób izolowanych i przebywających w kwarantannie, wsparcie psychologiczne mieszkańców i personelu Domu Spokojnej Starości w Kamionku	<ul style="list-style-type: none"> ● Rozwój usług online ● Wsparcie psychologiczne dla osób izolowanych i w kwarantannie ● Wsparcie psychologiczne dla przebywających i pracujących w Domu Spokojnej Starości
Monitoring zachowań wychowanków, uczniów szkół podstawowych i grup społecznych powstałych w następstwie sytuacji związanej z epidemią COVID-19; udzielanie pomocy poprzez udzielanie informacji o instytucjach zajmujących się rozwiązywaniem problemów spowodowanych epidemią COVID-19.	<ul style="list-style-type: none"> ● Monitoring zachowań różnych grup społecznych ● Udzielanie informacji o pomocy w epidemii
Oddolne inicjatywy służące zwiększeniu świadomości społecznej dot. następstw sytuacji kryzysowej związanej z Covid-19. Zagospodarowanie czasu wolnego.	<ul style="list-style-type: none"> ● Wspieranie (?) oddolnych inicjatyw w celu budowania świadomości zagrożenia epidemiologicznego ● Zagospodarowanie czasu wolnego w wyniku zatrzymania niektórych aktywności
Podstawowe środki ostrożności	<ul style="list-style-type: none"> ● Zachowanie ostrożności
Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych, pomoc psychologiczna	<ul style="list-style-type: none"> ● Działania profilaktyczne ● Pomoc psychologiczna
Szeroko rozumiane informowanie społeczności lokalnej, w przypadku koniecznym - zakup testów.	<ul style="list-style-type: none"> ● Informowanie na temat epidemii ● Ewentualny zakup testów na obecność wirusa

Wsparcie psychologiczne i terapeutyczne osób w kryzysie, dostępność wsparcia telefonicznego	<ul style="list-style-type: none"> ● Interwencja kryzysowa ● Dostępność telefoniczna
Zdalne udzielanie pomocy osobom potrzebującym, zakup sprzętu do realizacji tych działań.	<ul style="list-style-type: none"> ● Udzielanie pomocy ● Zakup sprzętu do pomocy

W gminach wiejskich zaplanowano działania informacyjne, wsparcie specjalistyczne - w tym zdalne, monitorowanie działań, zwłaszcza związanych z przemocą, organizacja ognisk pomocowych, szkolenia dla nauczycieli i in., zakup materiałów edukacyjnych, współpraca z pomocą społeczną oraz specjalny monitoring rodzin z problemami alkoholowymi (Tabela 8).

Tabela 8. Planowane działania w następstwie Covid-19 - gminy wiejsko-miejskie

Odpowiedzi w ankiecie	Kategorie działań
Aktualnie na bieżąco informujemy mieszkańców o możliwościach pomocy udzielanej w GKRPA, współpracujemy ze szkołami, na bieżąco są przekazywane informacje w lokalnej prasie w tym artykuły Pełnomocnika ds. profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych oraz terapeuty w lokalnej gazecie oraz publikowane na str. internetowej GKRPA.	<ul style="list-style-type: none"> ● Bieżące informowanie o możliwościach wsparcia ● Poradnictwo za pośrednictwem lokalnej prasy i strony internetowej
Bieżącą pomoc osobom doświadczającym przemocy przez osoby uzależnione od alkoholu (zdalnie).	<ul style="list-style-type: none"> ● Zdalna pomoc ofiarom przemocy
Konsultacje/zajęcia z psychologiem	<ul style="list-style-type: none"> ● Pomoc psychologa
Nie zaobserwowano wzmożonej ilości problemów w obszarze profilaktyki uzależnień w naszej gminie. Zauważono jednak, że przemoc pojawia się w rodzinach, z którymi pomoc społeczna wcześniej nie miała kontaktu (związek z używaniem alkoholu i pracą za granicą). W czerwcu odbędzie się pierwsza komisja z zachowaniem zasad bezpieczeństwa ze względu na Covid. Planujemy od połowy czerwca otworzyć ogniska opiekuńczo -	<ul style="list-style-type: none"> ● Monitorowanie zachowań przemocowych - w tym w nienotowanych wcześniej kontekstach ● Organizacja ognisk opiekuńczo-wychowawczych w bezpiecznej formie

wychowawcze. Zastanawiamy się w jakiej formie zorganizować zajęcia wakacyjne w ogniskach. Być może w formie zajęć podwórkowych.	
Praca punktu konsultacyjnego w trybie online.	<ul style="list-style-type: none"> ● Zdalny punkt konsultacyjny
szkolenia dla nauczycieli ,prezesów klubów sportowych	<ul style="list-style-type: none"> ● Szkolenia dla nauczycieli i prezesów klubów sportowych
Ulotki, broszury informacyjne. Po wakacjach jeżeli dzieci i młodzież wrócą do szkół pogadanki	<ul style="list-style-type: none"> ● Działania informacyjne
Zakup materiałów edukacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> ● Zakup materiałów edukacyjnych
Zakup materiałów edukacyjnych.	<ul style="list-style-type: none"> ● Zakup materiałów edukacyjnych
Zakup materiałów profilaktycznych o szkodliwości spożywania napojów alkoholowych, środków odurzających i rozpowszechnienie ich wśród mieszkańców. Współpraca GKRPA ze szkołami i GOPS w celu dotarcia do osób i rodzin potrzebujących wsparcia , udzielanie informacji o placówkach , w których mogą skorzystać z pomocy, podanie między innymi za pomocą stron internetowych sposobów kontaktu z tymi placówkami. Monitoring rodzin , w których zgłaszano problem alkoholowy. Kierowanie wniosków o zobowiązania do leczenia osób uzależnionych od alkoholu.	<ul style="list-style-type: none"> ● Zakup materiałów edukacyjnych ● Współpraca z pracownikami socjalnymi ● Monitoring rodzin z problemami alkoholowymi

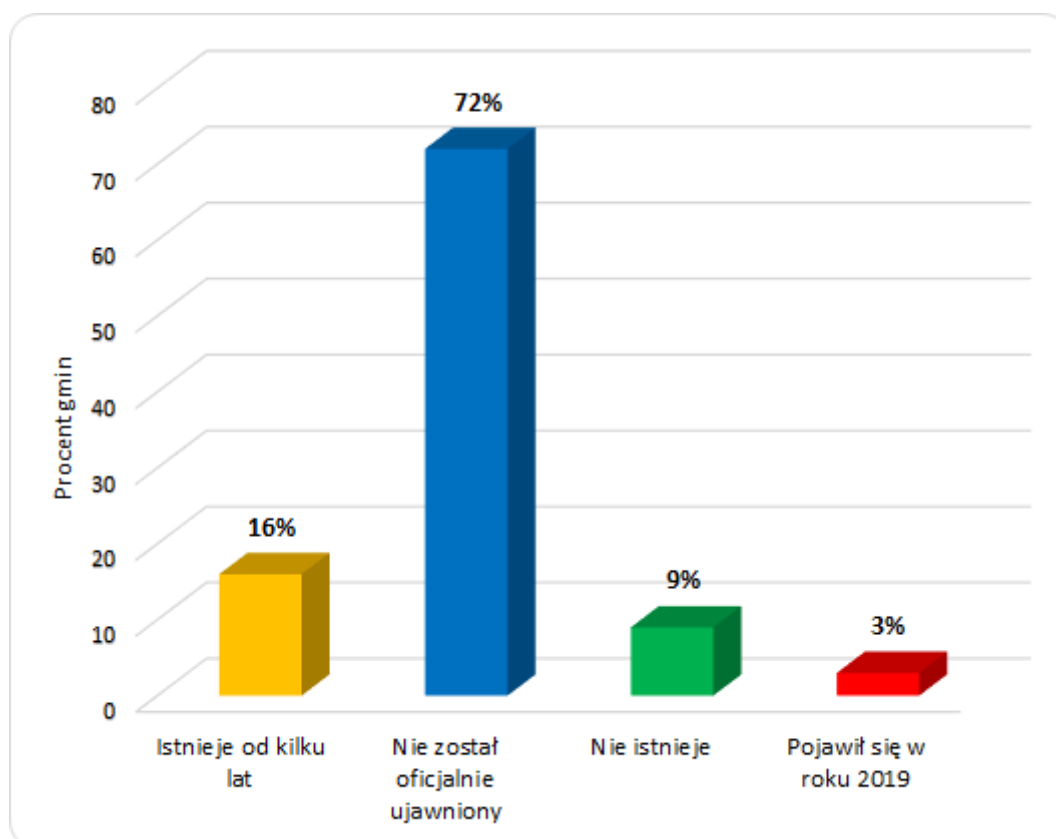
Te gminy, które zdecydowały się zaplanować odpowiedź na problemy specyficzne dla stanu zagrożenia epidemicznego (30% gmin), deklarują więc i działania informacyjne oraz wprowadzanie bezpiecznych usług i monitoring specyficznych problemów pojawiających się w tej sytuacji, zwłaszcza związanych z problemowym używaniem alkoholu.

Należy odnotować, że to mniejszość gmin w ogóle udzieliła odpowiedzi na to pytanie w ankiecie, a więc prawdopodobnie większość nie dostrzega lub nie odnotowuje problemów związanych z sytuacją epidemiologiczną i profilaktyką uzależnień. Wobec utrzymującego się zagrożenia, należy mobilizować gminy do uwzględnienia nowych okoliczności dla problematyki uzależnień, a także koordynować podejmowane lokalnie inicjatywy.

Nowe substancje psychoaktywne

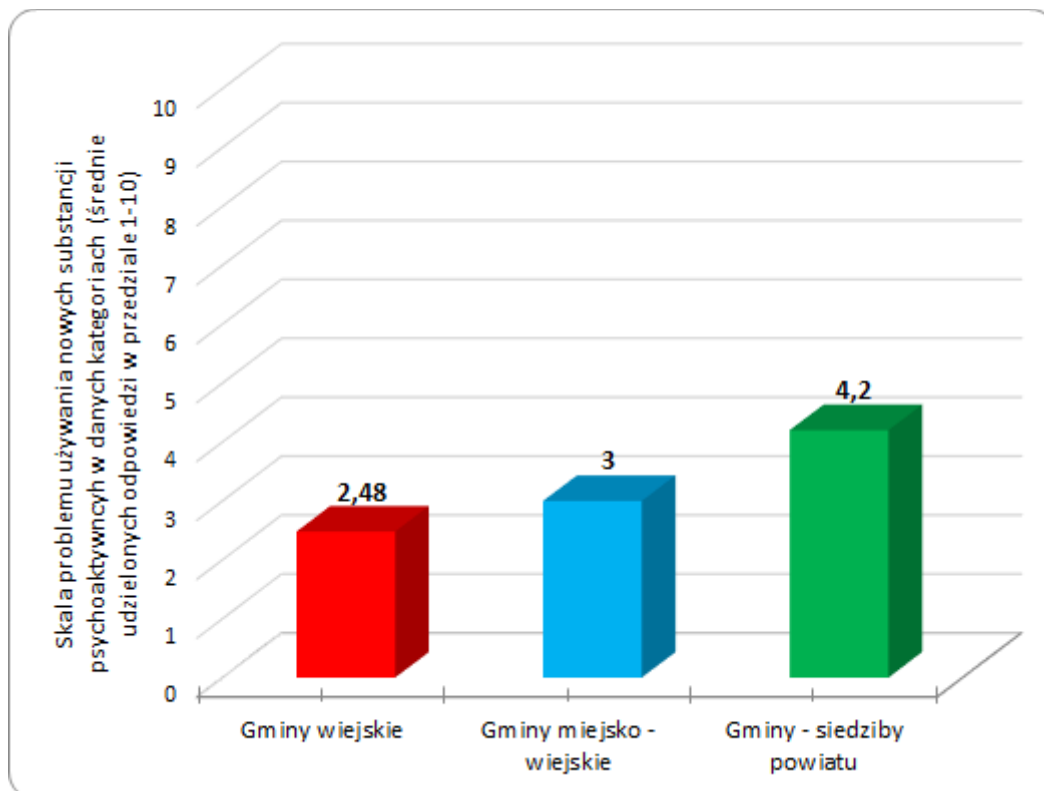
Nowe substancje psychoaktywne, w Polsce znane pod popularną nazwą „dopalacze” są dla gmin woj. opolskiego, pomimo ciągle podejmowanych działań profilaktycznych i terapeutycznych, w dalszym ciągu realnym problemem. Trudności z oszacowaniem skali zjawiska, oraz przygotowaniem strategii profilaktycznych, wynikające głównie z dynamiki modyfikacji poszczególnych substancji oraz tworzenia nowych „dopalaczy”, jest szczególnie trudnym zadaniem.

Wykres 32. Rozkład procentowy odpowiedzi na pytanie: „Jak przedstawia się problem nowych substancji psychoaktywnych na terenie Państwa gminy?”.

Większość gmin woj. opolskiego (72%) zadeklarowała, że problem nowych narkotyków nie został jeszcze oficjalnie ujawniony na ich terenie. Ponad 16% z nich stwierdziła, że zmagają się z problemem „dopalaczy” od kilku lat, natomiast 9% z nich twierdzi, że problem związany z nowymi substancjami psychoaktywnymi nie istnieje na ich terenie (Wykres 32).

Wykres 33. Skala problemu używania nowych substancji psychoaktywnych na terenie gmin woj. opolskiego w skali 1-10 - od "nie ma problemu" do "to duży problem" (średnie udzielonych odpowiedzi w podziale ze względu na typ gmin).

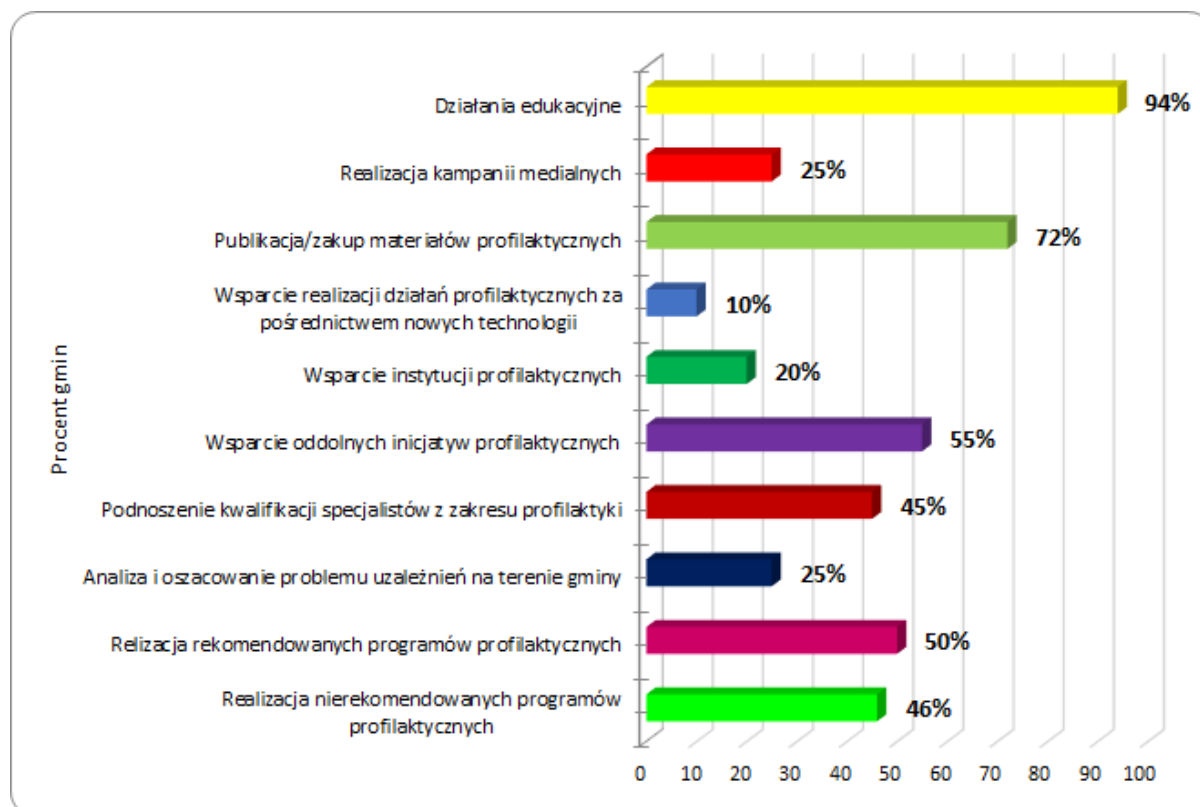
Uczestników badania zapytano również o oszacowanie skali problemu "dopalaczy" na terenie ich gminy. Odpowiedzi udzielane były przy użyciu miary, gdzie "1" oznacza brak problemu, a "10" bardzo duży problem". Jak zobrazowano w wykresie 33, najwyższe średnie odnotowano w gminach - siedzibach powiatu (4,2), nieco niższe (3,0) w gminach miejsko-wiejskich a najniższe w gminach wiejskich (2,48), gdzie problem nowych substancji psychoaktywnych oceniany jest jako bardzo mały. Taki rozkład średnich, może być powiązany ze zwiększoną dostępnością NSP w dużych miejscowościach. Jednakże biorąc pod uwagę zupełnie odmienne dane z roku 2018, gdzie największy problem z NSP wskazywały gminy wiejskie, wydaje się być zasadne stwierdzenie, że ocena problemu NSP na terenie poszczególnych gmin dokonywana jest na podstawie przekonań, a nie jednoznacznych danych.

Działania profilaktyczne planowane w roku 2020

Badania realizowano w pierwszej połowie 2020 r., więc poproszono także o podanie informacji dotyczących planowanych działań profilaktycznych w tymże roku (respondenci mieli możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi przedstawionych na wykresie 34).

Wykres 34.: Działania profilaktyczne zaplanowane do realizacji przez gminy w roku 2020.

Niemalże wszystkie gminy (94%) zaplanowały działania edukacyjne, duża większość (72%) planuje zakup materiałów edukacyjnych. Nieco ponad połowa (55%) będzie wspierać oddolne inicjatywy, a połowa (50%) wesprze realizację programów rekomendowanych. Te i pozostałe zadeklarowane plany przedstawia wykres 34. Poza powyższymi wskazaniem, badani przedstawiciele gmin deklarowali plany dotyczące wsparcia poradni, dofinansowania MOP, udzielania dotacji organizacjom pozarządowym pracującym z problemem alkoholowym, dofinansowanie punktu konsultacyjnego, świetlicy środowiskowej, a jedna gmina wyraziła niepewność, co do planów ze względu na epidemię i niewiadome dotyczące powrotu uczniów do szkół.

Należy zwrócić - podobnie jak w ubiegłych latach - uwagę na niezbyt wysokie częstości odpowiedzi związanych z profesjonalizacją profilaktyki: programy rekomendowane planuje realizować połowa gmin, niecała połowa (45%) zamierza wspierać podnoszenie kwalifikacji specjalistów, jedynie ¼ planuje analizować sytuację dotyczącą uzależnień w gminie.

Mocne i słabe profilaktyki w 2019 roku

Już trzeci raz zadano przedstawicielom gmin pytanie o mocne i słabe strony i po raz kolejny znikoma część samorządów udzieliła odpowiedzi. Ponownie, można zinterpretować to jako wskaźnik faktu, że gminy nie mają się czym chwalić lub czym martwić w obszarze profilaktyki, ale także można ponownie interpretować to w kategoriach niskiej refleksyjności w tym obszarze.

Mocne strony profilaktyki

Tylko 8 gmin (11%) udzieliło odpowiedzi na pytanie o mocne strony profilaktyki województwa polskiego. Badani wymienili następujące mocne strony w ich opinii (pisownia oryginalna):

- Cykliczność, systematyczność
- Dobrze przygotowana kadra oświatowa do propagowania profilaktyki uzależnień w placówkach oświatowych
- Dostępność wsparcia i poradnictwa psychologicznego i terapeutycznego
- Trudno to określić w skali województwa.
- Kampanie informacyjne.
- profilaktyka objęto duże grupy społeczne
- Trudno powiedzieć, ponieważ działań w szkołach było za mało.
- Udział w programach i kampaniach społecznych i medialnych eksponujących działania profilaktyczne.

Jedna czwarta odpowiedzi to w zasadzie braki odpowiedzi ("trudno powiedzieć"), a pozostałych 6 wymienia medialną ekspozycję działań profilaktycznych, wysoki zasięg

profilaktyk i kampanie informacyjne. Ponadto, zwrócono uwagę na dostępność wsparcia i jakość kadr oraz systematyczność profilaktyki w województwie opolskim.

Słabe strony profilaktyki

Na temat słabych stron uzyskano 7 odpowiedzi, czyli niecałe 10% gmin wyraziło swoją opinię na ten temat. Jedna z nich jest w zasadzie brakiem odpowiedzi ("trudno powiedzieć"). Cztery opinie dotyczą finansowania - dla dwóch gmin, słabą stroną jest niedobór środków, a dla jednej niewykorzystanie finansów przez szkoły. Czwarta wypowiedź dotyczy wysokich cen licencji programów rekomendowanych. Pozostałe dwie opinie dotyczą zbyt niskiego zaangażowania dorosłych (rodziców) w działania profilaktyczne oraz brak specjalistycznych szkoleń na poziomie województwa opolskiego. Wypowiedzi (pisownia oryginalna) przedstawiono poniżej:

- Niewystarczające środki na realizację tego typu działań
- Niewystarczające zasoby zoz
- Trudno to określić w skali województwa.
- Wysokie ceny programów rekomendowanych, niedostateczna wiedza organizatorów na temat programów rekomendowanych
- Brak szkoleń na poziomie województwa dotyczących organizowania i prowadzenia skonkretyzowanej profilaktyki wskazującej i eksponującej konkretne aspekty aktualnych zagrożeń społecznych.
- Szkoły nie wykorzystały przydzielonego im wsparcia finansowego.
- Zbyt małe zaangażowanie ze strony dorosłych/rodziców

Redukcja szkód w profilaktyce

Redukcja szkód (*harm reduction*) w swoim założeniu, jako podejście do problematyki substancji psychoaktywnych, a także do działań terapeutycznych, polegających na "multidyscyplinarnej" pomocy osobom uzależnionym, dzięki której rozwiązywanie problemów wynikających pośrednio z uzależnienia, może być również skutecznie wykorzystywane w szeroko rozumianej profilaktyce. Wydaje się bowiem, że niwelowanie problemów wynikających z niekonstruktywnego wykorzystywania sieci internet, czy innych uzależnień od czynności (np. problemy w nauce) lub problemów spowodowanych okazjonalnym używaniem substancji psychoaktywnych (takich jak problemy z prawem), może być rozpatrywane nie tylko jako skutek, lecz również jako przyczyna uzależnienia. Często bowiem stres i emocje wynikające pośrednio z okazjonalnego używania substancji psychoaktywnych (problemy finansowe, prawne, problemy w relacjach z bliskimi), niwelowane są instynktownie przez użytkowników poprzez realizowanie tych samych szkodliwych zachowań, co w konsekwencji może prowadzić do rozwoju lub pogłębienia uzależnienia. Redukcja szkód, może być zatem wykorzystywana jako metoda działań profilaktycznych w zakresie profilaktyki selektywnej i wskazującej.

W obecnej edycji badania, podobnie jak w poprzednich, zapytano respondentów o realizowane na terenie ich gmin działania redukujące szkody lub wspierające redukcję szkód u użytkowników. W większości przypadków, na podstawie udzielonych odpowiedzi

opisujących realizowane działania w tym obszarze, nie można jednoznacznie powiązać z działaniami typowymi dla redukcji szkód (pisownia oryginalna):

- Dofinansowanie Punktu Poradnictwa Rodzinnego, dofinansowanie działalności stowarzyszenia działającego w zakresie Środowiska Abstynenckiego, dofinansowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy
- Realizacja programów pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla specyficznych grup odbiorców.
- **Realizacja programów profilaktyki wskazującej**
- Wspieranie działalności środowisk abstynenckich,
- **Udzielanie bezpłatnej pomocy prawnej, psychologicznej, socjalnej, informacyjnej w ramach punktu konsultacyjnego,**
- Organizacja zajęć edukacyjno - wspierających dla ofiar przemocy oraz z rodzin alkoholowych,
- Udzielanie pomocy psychologicznej dzieciom z rodzin gdzie występuje przemoc oraz problem alkoholowy
- Pomoc terapeutyczna w Poradni Odwykowej
- Praca indywidualna z klientem w zakresie ograniczania picia
- Promocja zdrowia, imprezy sportowe, spektakle profilaktyczne,
- Działania OPS w zakresie pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom.
- Praca psychologa, rozpowszechnianie informacji o instytucjach pomocowych i formach udzielonego wsparcia, prowadzenie działań profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży w szkołach i placówkach wsparcia dziennego prowadzonych w formie opiekuńczej.
- Prowadzenie grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, działalność świetlicy środowiskowej
- Stowarzyszenia abstynenckie prowadziły systematyczne spotkania oraz grupy wsparcia dla potrzebujących.
- Terapia, wsparcie psychologiczne, pomoc socjalna
- Działalność Gminnego Punktu Konsultacyjnego.
- Działalność Punktu Konsultacyjnego ds. uzależnień
- Programy profilaktyczne realizowane przez szkołę i przedszkole. Zakup materiałów - ulotek.
- Konferencja pn. Lokalna profilaktyka uzależnień i jej skuteczność - wnioski z badań i rekomendacje. W konferencji uczestniczyli: Radni Rady Gminy, pracownicy OPS, GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny, pedagodzy szkół, kurator.
- Profilaktyka w szkołach
- Punkty konsultacyjne, punkt wsparcia psychologicznego dla dzieci i dorosłych.
- Realizacja warsztatów profilaktycznych.
- Prowadzenie konsultacji indywidualnych osób mających problem z uzależnieniem z psychologiem.

W wykazie działań realizowanych lub wspieranych w trakcie realizacji przez gminy woj. opolskiego, pogrubiono te, które można ew. rozpatrywać jako działania polegające na "redukcji szkód". Są one jednak opisane zbyt ogólnikowo, by jednoznacznie można je było tak traktować. Biorąc pod uwagę fakt, iż w poprzednich edycjach badania opisywane przez respondentów działania również błędnie interpretowano jako te z zakresu "redukcji szkód", warto podjąć działania informacyjne oraz edukacyjne, które wspierałyby realizację działań profilaktycznych tego typu.

Działania profilaktyczne w zakresie redukcji szkód do realizacji w przyszłości

Plany dotyczące działań, jakie mają być realizowane w formie "redukcji szkód" w gminach woj. opolskiego w 2020 roku, w zasadzie budowane są na tych samych, w większości błędnych założeniach. W wielu przypadkach respondenci wręcz wykazują chęć kontynuowania dokładnie tych samych działań profilaktycznych, które realizowane były w roku 2019. Opisują one najczęściej działania wspierające szeroko rozumianą profilaktykę oraz terapię uzależnień, a nie wsparcie metod realizowanych w oparciu o filozofię "harm reduction". Poniżej wymienione zostały planowane działania (pisownia oryginalna):

- działania na rzecz Syndromu FAS
- Kontynuacja dotychczasowych działań.
- kontynuacja działań z poprzednich lat a zaplanowanych na 2020 r.
- J.w. - pomoc psychologa (terapeuty) dla osób eksperymentującymi z używkami jak i już uzależnionymi,- programy terapeutyczne dla w/w osób,- profesjonalna pomoc dla rodziców oraz dzieci w zakresie uzależnień behawioralnych,
- Dalsza kontynuacja prowadzonych działań.
- Diagnoza potrzeb profilaktycznych, przeciwdziałanie problemom pojawiającym się w następstwie wyjątkowej sytuacji związanej z epidemią Covid-19.
- Kontynuacja prowadzenia grupy wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie i świetlicy środowiskowej Uśmiech
- Ograniczenie sprzedaży napojów alkoholowych np. na stacjach benzynowych, zajęcia profilaktyczne w szkołach jazdy
- Kontynuacja działań OPS w zakresie pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom.
- terapia, wsparcie psychologiczne, pomoc socjalna
- Działania edukacyjne, korekcyjne
- kontynuacja działalności punktu konsultacyjnego ds. uzależnień
- Działania edukacyjno- profilaktyczne.
- Grupy wsparcia
- Profilaktyka w szkołach
- Realizacja programów uniwersalnych, adresowanych do całej lokalnej społeczności. Akcje specjalnych szkoleń prowadzonych w szkołach i innych środowiskach mające na celu podnoszenie świadomości o zagrożeniach wynikających z przyjmowania środków psychoaktywnych i podejmowania zachowań ryzykownych. Edukacja poprzez dystrybucję ukierunkowanej literatury, ulotek i rozpowszechnianie informacji mających na celu zapobieganie ryzykownym zachowaniom. To tylko redukcja przez profilaktykę.
- Szybki dostęp do specjalisty od uzależnień.
- Warsztaty dla uczniów i rodziców.

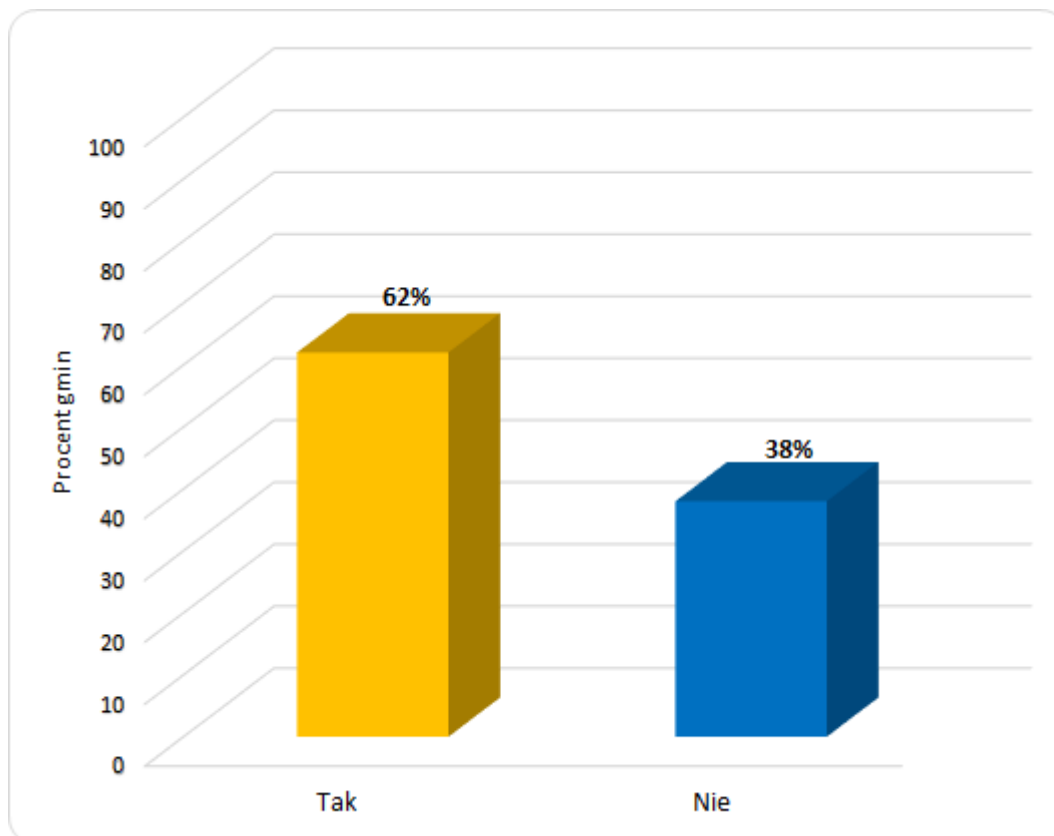
Są to interesujące plany, ale - podobnie jak w ubiegłym roku - niezwykle swobodnie związane z redukcją szkód.

Zapotrzebowanie na szkolenia

W tegorocznej edycji badania po raz drugi zapytano przedstawicieli gmin o ich potrzeby szkoleniowe. Podzielono - koncepcyjnie - zapotrzebowanie na to, które dotyczy decydentów - czy też - osoby koordynujące prace profilaktyczne, jak i na samych ich realizatorów. Więcej

niż połowa gmin (62%) zgłosiła zapotrzebowanie na szkolenia dla koordynatorów (Wykres 35) - to o 10% gmin więcej niż w roku ubiegłym.

Wykres 35. Odsetek gmin deklarujących zapotrzebowanie wsparcia szkoleniowego dla osób koordynujących realizację zadań dotyczących problematyki alkoholowej i narkotykowej.

Zadano również pytanie o to, czego mają dotyczyć ewentualne szkolenia. Badani udzielali odpowiedzi na otwarte pytanie o tematykę szkoleń. Uzyskano 42 odpowiedzi zebrane w tabeli 9. Najczęściej poruszaną tematyką (7 wskazań) są uwarunkowania prawne; w następnej kolejności decydenci zgłosili zapotrzebowanie na szkolenia dotyczące tworzenia gminnego programu przeciwdziałania problemom alkoholowym i związanym z używaniem substancji psychoaktywnych (6 wskazań); szkolenia wspomagające realizację takich programów zostały wymienione na następnym miejscu (5 wskazań); 4 gminy zgłosiły zapotrzebowanie na szkolenie z realizacji działań profilaktycznych po prostu; po 3 gminy awizowały zapotrzebowanie na szkolenia dotyczące diagnozowania problemów, działań w kontekście epidemii Covid-19 oraz realizacji programów rekomendowanych. Wiele następnych kategorii wiąże się z tymi najpopularniejszymi i decydenci mogą znajdować dzięki temu zestawieniu najbardziej optymalne obszary tematyczne do wzmocnienia.

Tabela 9. Zestawienie propozycji tematów i kategorii szkoleń dla koordynatorów w gminach

Odpowiedź w ankiecie	Kategoria tematyczna szkolenia
Diagnoza problemów społecznych dot. uzależnień	<ul style="list-style-type: none"> ● Diagnozy problemów
Jakich błędów nie popełniać przy tworzeniu gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz gminnego programu przeciwdziałania narkomanii	<ul style="list-style-type: none"> ● Tworzenie gminnego programu
Praca Komisji w czasie pandemii Działalność Punktu Konsultacyjnego w czasie pandemii	<ul style="list-style-type: none"> ● Kontekst epidemii
Szkolenia dotyczące realizacji zadań w zakresie kontroli sklepów	<ul style="list-style-type: none"> ● Kontrola sklepów
Szkolenie z zakresu inicjowania profilaktyki oddolnej	<ul style="list-style-type: none"> ● Inicjatywy oddolne
Tworzenie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, wydatkowanie środków z przedmiotowego programu	<ul style="list-style-type: none"> ● Tworzenie gminnego programu
Tworzenie gminnych programów profilaktyki alkoholowej i narkotykowej	<ul style="list-style-type: none"> ● Tworzenie gminnego programu
Przygotowywanie gminnych programów z uwzględnieniem możliwości i specyfiki danej gminy,- realizacja , w/w programów w tym działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w świetle zmieniających się przepisów prawnych np. COVID-19,- realizacja w/w programów pod kątem ewentualnej kontroli RIO, NIK- ochrona danych osobowych w odniesieniu do działalności GKRPA	<ul style="list-style-type: none"> ● Tworzenie gminnego programu ● Kontekst epidemii ● Uwarunkowania prawne
Skuteczna praca z klientem (kierowanie do placówek udzielających wsparcia, kierowanie spraw do sądu), prowadzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży,- realizacja skutecznych działań profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży	<ul style="list-style-type: none"> ● Praca z klientem ● Praca z młodzieżą
Współpraca z osobami uzależnionymi	<ul style="list-style-type: none"> ● Współpraca z użytkownikami substancji
Aktualne regulacje prawne i nowoczesne metody profilaktyki uzależnień od substancji psychoaktywnych i behawioralnych. Diagnoza problemów uzależnień w Gminie	<ul style="list-style-type: none"> ● Uwarunkowania prawne ● Nowoczesna profilaktyka ● Diagnozy problemów
Diagnoza środowiska lokalnego, zakres i możliwości realizacji zadań w zakresie programów profilaktycznych , opracowywanie programów profilaktycznych, skuteczna pomoc w zakresie uzależnień	<ul style="list-style-type: none"> ● Diagnozy problemów ● Tworzenie programów profilaktycznych
Nastąpi zmiana pełnomocnika, który powinien przejść szerokie szkolenie.	<ul style="list-style-type: none"> ● Przygotowanie nowego koordynatora

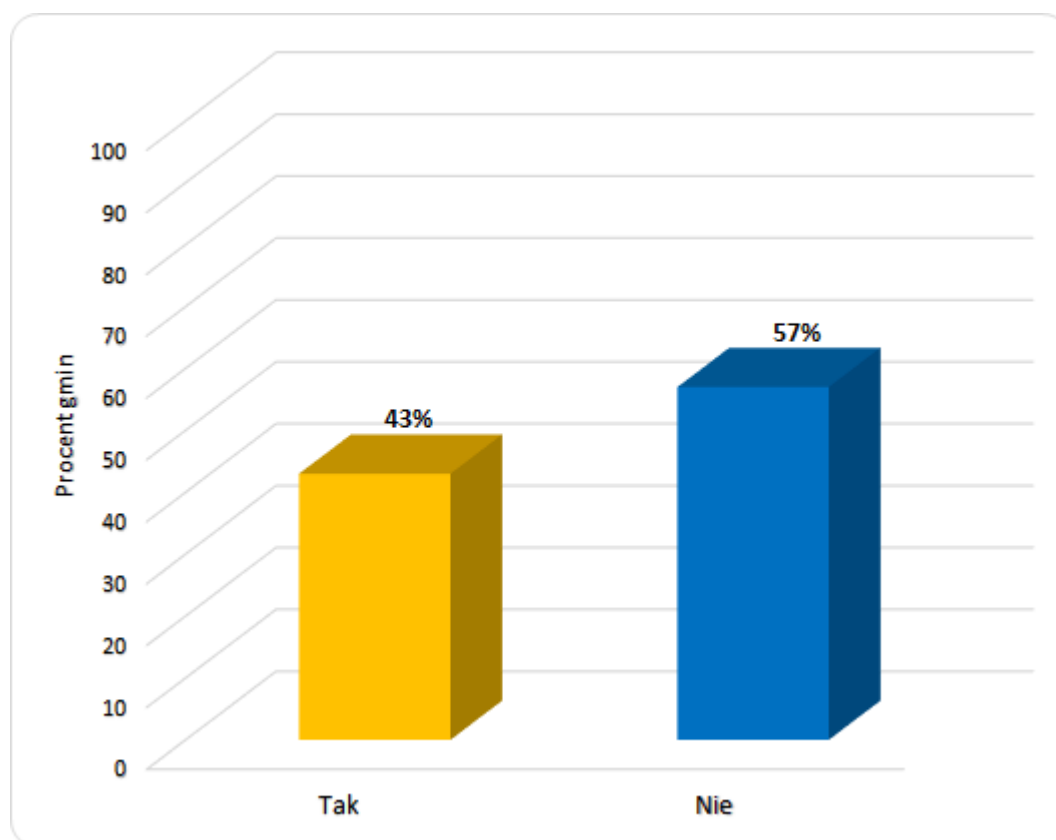
Profilaktyka środowiskowa wolontariat młodzieżowy jako element profilaktyki uzależnień	<ul style="list-style-type: none"> ● Praca z młodzieżą
Przeciwdziałanie problemom pojawiającym się w następstwie wyjątkowej sytuacji związanej z epidemią Covid-19.	<ul style="list-style-type: none"> ● Kontekst epidemii
Realizacja programów profilaktycznych, finansowanie zadań	<ul style="list-style-type: none"> ● Realizacja programów profilaktycznych
Skuteczna realizacja działań profilaktycznych i rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniem skierowanych do różnych grup wiekowych	<ul style="list-style-type: none"> ● Realizacja programów profilaktycznych
Szkolenia i konferencje oświecone wymianie doświadczeń.	<ul style="list-style-type: none"> ● Wymiana doświadczeń
Szkolenia z zakresu uzależnień behawioralnych	<ul style="list-style-type: none"> ● Uzależnienia behawioralne
Szkolenie z zakresu wykorzystywania środków finansowych na realizację gminnych programów profilaktycznych	<ul style="list-style-type: none"> ● Realizacja gminnych programów
Tematyka ogólna szkoleniowa w tym zakresie – nowy pracownik	<ul style="list-style-type: none"> ● Przygotowanie nowego koordynatora
tworzenie gminnych programów rozwiązywania problemów alkoholowych, i narkomanii zgodnie z wytycznymi szkolenie w zakresie koordynowania/ inicjowania realizacji programów rekomendowanych	<ul style="list-style-type: none"> ● Tworzenie gminnego programu ● Programy rekomendowane
Wsparcie realizacji działań profilaktycznych za pomocą nowych technologii. Rekomendowane programy profilaktyczne ich zasadność, dobre i złe strony.	<ul style="list-style-type: none"> ● Działania profilaktyczne i ICT ● Programy rekomendowane
Wszelkie zagadnienia związane z problematyką alkoholową i narkotykową	<ul style="list-style-type: none"> ● Profilaktyka ogólnie
Zadania Gminnej Komisji w świetle ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz przetwarzanie danych osobowych przez GKRPA	<ul style="list-style-type: none"> ● Uwarunkowania prawne
1. Nowe grupy klientów GKRPA.2. Podejmowanie decyzji o finansowaniu programów profilaktycznych, szkoleń i kursów.3. Analiza GPP i RPA- błędy i zalecenia.4. Działania GKRPA w kontekście zmian i nowelizacji obowiązujących aktów prawnych.5. Praca GKRPA - popełniane błędy (kontrola RIO i NIK).	<ul style="list-style-type: none"> ● Grupy klientów programów ● Realizacja gminnych programów ● Uwarunkowania prawne
Dialog motywujący,	<ul style="list-style-type: none"> ● Metody pracy profilaktycznej i interwencji
Działania Komisji w świetle obowiązujących aktów prawnych. Dialog motywujący w sytuacji osób nadużywających alkoholu i innych substancji psychoaktywnych. FAS - rozpoznawanie, projektowanie pomocy	<ul style="list-style-type: none"> ● Uwarunkowania prawne ● Metody pracy profilaktycznej i interwencji
Jestem zainteresowana wszelkimi szkoleniami	<ul style="list-style-type: none"> ● Profilaktyka ogólnie

kontrole punktów sprzedaży alkoholu	<ul style="list-style-type: none"> ● Kontrola sklepów
Ogólna tematyka uzależnień	<ul style="list-style-type: none"> ● Profilaktyka ogólnie
Praktyczne działania z zakresu profilaktyki alkoholowej i narkotykowej.	<ul style="list-style-type: none"> ● Profilaktyka ogólnie
Prawidłowe wydatkowanie środków pieniężnych na konkretny cel prowadzenia profilaktyki uzależnień	<ul style="list-style-type: none"> ● Realizacja gminnych programów
Procedury obowiązujące w Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	<ul style="list-style-type: none"> ● Uwarunkowania prawne
Przygotowanie gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.	<ul style="list-style-type: none"> ● Tworzenie gminnego programu
Realizacja działań profilaktycznych za pośrednictwem nowych technologii. Działania edukacyjne do realizacji w małych środowiskach	<ul style="list-style-type: none"> ● Działania profilaktyczne i ICT ● Działania edukacyjne w małej skali
Realizacji gminnego programu	<ul style="list-style-type: none"> ● Realizacja gminnych programów
Realizacja programów rekomendowanych, motywowanie do leczenia	<ul style="list-style-type: none"> ● Programy rekomendowane
Tematy z zakresu nałogowego spożywania alkoholu oraz nadużywania substancji psychoaktywnych. „Szkody wynikające z picia alkoholu przez kobiety w ciąży. Profilaktyka FASD w społeczności lokalnej. Lokalny system pomocy dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym – zasoby i wyzwania. Pomoc dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym w kontekście pracy z rodziną – jak wyznaczać kierunki działań?”	<ul style="list-style-type: none"> ● Uzależnienia alkoholowe ● Używanie substancji psychoaktywnych
Zadania komisji wynikające z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	<ul style="list-style-type: none"> ● Uwarunkowania prawne
Zakres zadań finansowanych przez Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	<ul style="list-style-type: none"> ● Realizacja gminnych programów
Zapoznanie z najnowszymi aspektami i akcentami profilaktyki, która winna być adresowana do konkretnych grup społecznych i młodzieżowych - uwarunkowane najnowszymi tendencjami zagrożeń życia społecznego i zdrowia publicznego	<ul style="list-style-type: none"> ● Nowoczesna profilaktyka

W obszarze zapotrzebowania na szkolenia, zapytano również o to, czy potrzebne jest wsparcie szkoleniowe dla osób realizujących zadania podejmowane w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii. Odpowiedzi udzieliło mniej - tj. 43% gmin (Wykres 37).

Wykres 37. Odsetek gmin deklarujących zapotrzebowanie wsparcia szkoleniowego dla realizatorów zadań podejmowanych w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz gminnego programu przeciwdziałania narkomanii.

Wypełniający ankietę mogli wpisać tematykę wielu szkoleń, dla różnych grup odbiorców. Poproszono także o oszacowanie wielkości grup. Tabele 10, 11 i 12 zawierają zestawienia tych odpowiedzi (pisownia oryginalna).

Tabela 10. Zestawienie propozycji tematów i adresatów szkoleń (1)

Tematyka szkolenia 1.	Grypy adresatów	Liczba adresatów
Problemy jakie niesie za sobą używanie środków psychotropowych	nauczyciele	40
Szkolenia dotyczące realizacji zadań w zakresie kontroli sklepów	członkowie GKRPA	6
Wykorzystanie technik dialogu motywującego w pracy terapeutycznej, rehabilitacyjnej i postrehabilitacyjnej w zakresie uzależnień	realizatorzy zadań ujęci w programie	100
Prawidłowość wydatkowania środków uzyskanych z zezwoleń na sprzedaż i podawanie alkoholu.	stanowisko odpowiedzialne za realizację gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych	1

FASD	nauczyciele /pracownicy socjalni/ asystenci rodziny	około 20 osób
Realizacja programów profilaktycznych	nauczyciele	20
Praca z młodzieżą	pracownicy świetlic, psycholodzy	3
Uzależnienia behawioralne	nauczyciele	15
Diagnoza profilaktyczna	Pełnomocnik	1
Działalność gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych ze szczególnym uwzględnieniem działalności w czasie pandemii	sołtysi, radni	15
Pytacie o to corocznie ale nic z tego nie wynika. Szkoleń w województwie jest brak.		
Jak pisać autorskie programy profilaktyczne	szkoły	5
Uzależnienia behawioralne	Oświata, OIiPS	
diagnoza uzależnień	nauczyciele	5
Realizacja działań profilaktycznych za pośrednictwem nowych technologii	GKRPA	6
Profilaktyka alkoholowa	nauczyciele, członkowie GKRPA	10
Pomoc osobie współuzależnionej i motywowanie do leczenia	Komisja aa, zespół interdyscyplinarny	10
Dialog motywujący	członkowie Komisji, nauczyciele, pracownicy służby zdrowia	ok.15
Modyfikacje, procedury, zobowiązania do leczenia odwykowego - uprawnienia dla gminnych komisji	Członkowie GKRPA	6
Realizacja programów rekomendowanych	członkowie komisji	
Nowe technologie w profilaktyce	Szkoły podstawowe	3 placówki
Realizacja rekomendowanych programów i oddziaływań	nauczyciele	4
Realizacja gminnego programu	GKRPA, radni, sołtysi, wójt	40
Diagnoza potrzeb i zasobów społeczności lokalnej w zakresie pomocy dzieciom	szkoły podstawowej	56
Przeprowadzanie rozmów z osobami uzależnionymi	GKRPA	5
Motywowanie do zmiany zachowań	GKRPA, GOPS, pedagodzy	20
Nowe technologie w realizacji działań profilaktycznych i ich skuteczność	pedagodzy szkolni, dyrekcja, gmina	7 osób (2 pedagogów, 4 dyrektorów, 1 osoba z gminy)

Tabela 11. Zestawienie propozycji tematów i adresatów szkoleń (2)

Tematyka szkolenia 2.	Adresaci	Liczba adresatów
Profilaktyka narkotykowa	osoby merytoryczne	15
Sprzedawcy placówek handlowych	właściciele, najemcy i pracownicy	30

Szkolenie przygotowujące realizatorów do samodzielnego prowadzenia rekomendowanych programów profilaktycznych	nauczyciele, wychowawcy, prdagodzy, terapeuci	100
Dopalacze	pedagogzy/rodzice	około 15 osób
Programy rekomendowane	nauczyciele	20
Uzależnienia behawioralne	psycholog, terapeuta	2
Realizacja rekomendowanych programów	nauczyciele	15
Nowe technologie w profilaktyce	Pełnomocnik, pedagog w szkole	5
Realizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	członkowie zespołu interdyscyplinarnego	10
Program Ograniczania Picia, redukcja szkód	OliPS, GKRPA	
Rozwiązywanie problemów agresji, przemocy, uzależnień	nauczyciele	5
Profilaktyka narkotykowa	nauczyciele, członkowie GKRPA	10
Realizacja programów rekomendowanych	Komisja aa, ośrodek pomocy społecznej	8
FAS	członkowie Komisji, nauczyciele, pracownicy służby zdrowia	ok.15
Działania edukacyjne	Szkoły podstawowe	3 placówki
Skuteczna interwencja - pomoc	Policja	20

Tabela 12.: Zestawienie propozycji tematów i adresatów szkoleń (3)

Tematyka szkolenia 3.	Adresaci	Liczba adresatów
Szkolenie Fas	kadra służby zdrowia, nauczyciele wczesnoszkolni,	30
Depresja/ kryzysy i próby samobójcze dzieci i młodzieży	nauczyciele, pracownicy socjalni, policja	około 10 osób
Hazard	psycholog, terapeuta	2
Z zakresu problematyki narkomanii, w tym dopalacze oraz inne środki, np. roślinne	nauczyciele, pedagodzy, policjanci, pracownicy socjalni	20-25
Uzależnienia behawioralne wśród dzieci i młodzieży	pedagodzy nauczyciele	20
Symptomy uzależnień wśród młodzieży	nauczyciele	5
Przeciwdziałanie następstwom covid-19	nauczyciele, członkowie GKRPA	10
Realizacja gminnych programów profilaktyki (zakres przeznaczania środków)	komisja aa	6
Praca z dzieckiem - ofiarą przemocy	pedagodzy/ asystenci rodzinni	około 10 osób
Nauka i funkcjonowanie dziecka z rodziny z problemem alkoholowym oraz przemocy domowej.	nauczyciele, pedagodzy/asystenci rodzinni	około 20 osób

Profilaktyka i zwalczanie HIV i AIDS

W tej edycji badania, zapytano respondentów o realizowane na terenie ich gminy działania profilaktyczne zapobiegające zakażeniom HIV i AIDS. Jak się okazuje, jedynie 2 gminy woj. opolskiego, realizowały tego typu działania na swoim terenie w 2019 r. Działania te polegały głównie na organizowaniu akcji informacyjnych, szkoleń, konkursów kierowanych do młodzieży szkolnej oraz dystrybuowaniu materiałów informacyjnych na temat HIV i AIDS na terenie gminy.

Szczegółowy opis działań (pisownia oryginalna):

- Realizowano w szkołach ponadpodstawowych na terenie Miasta Opola szkolenia oraz warsztaty z tematyki HIV/AIDS. Głównym celem projektu było podniesienie wiedzy młodzieży na temat profilaktyki zakażeń wirusem HIV oraz kształtowanie postawy tolerancji wobec osób zakażonych wirusem HIV i chorych na AIDS. Łącznie w szkoleniach oraz warsztatach wzięło udział 454 uczniów z 19 szkół ponadpodstawowych. Ćwiczenia warsztatowe wyposażyły uczestników w umiejętności chroniące i wiedzę dotyczącą dróg zakażenia oraz na temat

bezpiecznych form kontaktów z osobami żyjącymi z wirusem HIV. W ramach realizacji zadania przeprowadzono dla uczniów szkół ponadpodstawowych konkurs na logo i hasło warsztatów i szkoleń o tematyce HIV/AIDS. W konkursie wyróżnionych zostało 10 prac. Ponadto w związku z działaniami podejmowanymi wspólnie z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną zorganizowano na terenie Uniwersytetu Opolskiego 2 stanowiska informacyjno - edukacyjne na których promowano zdrowy styl życia związany z przeciwdziałaniem zakażeniom HIV, AIDS i kiłą.

- Profilaktyka w szkołach, konkursy wiedzy, ulotki

Podsumowanie:

Zestawienia przedstawione w tym opracowaniu nie wymagają rekapitulacji. Na zakończenie raportu opracowano zestawienie najistotniejszych wątków wraz z ewentualnymi działaniami możliwymi do podjęcia w odpowiedzi na pojawiające się problemy lub wyzwania:

- Gminy województwa opolskiego, od wielu lat najchętniej wspierają realizację programów profilaktycznych w szkołach podstawowych. Należałoby rozważyć wsparcie realizacji takich działań **w szkołach ponadpodstawowych**, ponieważ to tam jest najwięcej potencjalnych użytkowników. Warto rozważyć zastąpienie profilaktyki uniwersalnej wskazującą i selektywną, zwłaszcza, że realizacja działań na tych dwóch poziomach jest ograniczona w województwie opolskim.
- **Niewielki wzrost** udzielanego przez gminy woj. opolskiego wsparcia dla **realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych** jest oczywiście pozytywnym zjawiskiem. W dalszym jednak ciągu jedynie co trzecia gmin dotuje w jakiś sposób tego typu inicjatywy. W porównaniu z odsetkiem realizacji programów nierekomendowanych, to wciąż niewiele.
- W związku z tym, należy **pogłębić analizy dotyczące niewielkiego stopnia realizacji programów rekomendowanych**. Wśród podawanych przez przedstawicieli gmin nielicznych wyjaśnień znalazły się ograniczenia finansowe, małe zainteresowanie szkół ich realizacją i brak kompetentnych realizatorów. W związku z tym, należy zbadać bariery w realizacji programów rekomendowanych lub/i rozważyć dotacje celowe dla gmin i wspierać rozwój lokalnych realizatorów.
- **Bardzo duża część gmin zadeklarowała wspieranie realizacji autorskich programów profilaktycznych** - jest to kontynuacja trendu wzrostowego. W zestawieniu z utrzymującym się niskim odsetkiem realizacji programów rekomendowanych, należy rozważyć zbadanie przyczyn tego stanu rzeczy i szukać rozwiązań bądź to profesjonalizacji (ewaluacja, standaryzacja) tych programów, bądź sposobów na zastępowanie ich profesjonalną profilaktyką.
- **Spada odsetek gmin dotujących ewaluację działań profilaktycznych** - w połączeniu z powyższymi trendami, jest to niepokojąca tendencja. Bez oceny efektywności działań, trudno mówić o odpowiedzialności za ich odbiorców oraz za wydawane na ten cel środki finansowe.
- **Wśród wspieranych inicjatyw oddolnych przeważają trudne do jednoznacznej oceny imprezy masowe** - festyny i zawody sportowe. Ich oddziaływanie profilaktyczne, a nawet edukacyjne jest wątpliwe. Trudna do oceny jest ich wartość dla gminnych programów profilaktycznych. Należy bezwzględnie stawiać samorządom wyższe wymagania w zakresie wspierania oddolnej energii społecznej. Warto rozważyć opracowanie rekomendacji - nawet w formie partycypacyjnego

warsztatu deliberatywnego - dla kanalizacji i moderacji społecznych akcji na rzecz odpowiedzialnej profilaktyki.

- Utrzymuje się **niski odsetek gmin zlecających analizy problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych**. Niewielki trend wzrostowy można by ewentualnie zdynamizować poprzez poprawienie mało intensywnej współpracy między gminami - zlecane wspólnie analizy mogłyby być i tańsze i bardziej efektywne.
- Tylko co czwarta gmina współpracuje z innymi jednostkami samorządowymi w zakresie profilaktyki uzależnień. To poważna bariera i wyzwanie - warto rozważyć wojewódzką platformę umożliwiającą łączenie potencjału i wymianę dobrych praktyk, doświadczeń i konsolidację zapotrzebowania. Wynika to również z deklaracji dotyczących potrzeb szkoleniowych gmin.
- Chociaż niektóre gminy próbują formułować odpowiedzi na **wyzwania związane z epidemią Covid-19, to jednak większość z nich w ogóle nie udzieliła odpowiedzi o plany działań w tym kontekście**. Wskazana jest i mobilizacja nieaktywnych gmin i koordynacja działań *ad hoc* podejmowanych przez pojedyncze jednostki.
- Utrzymuje się właściwie uniwersalna **niewiedza dotycząca paradygmatu redukcji szkód**. Jest to wskaźnikiem braku świadomości dotyczącej aktualnych rozwiązań i dyskusji w profesjonalnej profilaktyce i należy to interpretować jako potrzebę gwałtownego uzupełnienia wiedzy w zakresie uzależnień, a następnie - oczywiście - odbycia poważnej dyskusji nad założeniami i celami prowadzonych działań.
- **Stale wzrasta zapotrzebowanie na szkolenia dla gminnych koordynatorów** odpowiedzialnych za realizację zadań dotyczących problematyki alkoholowej i narkotykowej. Głównymi tematami szkoleń, na które zgłaszane jest zapotrzebowanie są uwarunkowania prawne, tworzenie i realizacja gminnych programów przeciwdziałania problemom alkoholowym i związanym z używaniem substancji psychoaktywnych.
- **Nie zmienia się poziom zapotrzebowania na wsparcie szkoleniowe dla osób realizujących zadania podejmowane w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii**. Podobnie jak w ubiegłym roku, również i w obecnej edycji szkolenia, ponad 40% gmin zgłosiło zapotrzebowanie na szkolenia dla specjalistów zajmujących się profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałaniem narkomanii na ich terenie. Warto podjąć próby syntetycznych odpowiedzi na to zapotrzebowanie.
- Właściwie **tylko jedna gmina woj. opolskiego realizowała działania profilaktyczne w zakresie HIV i AIDS**. Warto zatem poddać analizie ewentualne przyczyny tego stanu rzeczy. Mogą one być bowiem zarówno wyrazem małej skali zjawiska w woj. opolskim lub - co bardziej niepokojące - niewystarczającej wiedzy respondentów o zakresie jego rozpowszechnienia.

Aneks 1

Przykłady współpracy Gmin woj. opolskiego z innymi instytucjami samorządowymi w zakresie profilaktyki uzależnień w roku 2019 (pisownia oryginalna)

Porozumienie w sprawie współfinansowania realizacji przez Przychodnię Terapii Uzależnień zadań nie finansowanych przez NFZ
Porozumienie z Gminą Olszanka w sprawie prowadzenia Punktu Pomocy Kryzysowej dla rodzin z problemem alkoholowym z terenu Gminy Olszanka i szkolenia we współpracy z Urzędem Marszałkowskim Opole
Profilaktyka selektywna
Edukacja publiczna (kampanie społeczne, wydawnictwa); współpraca merytoryczna (wymiana informacji, konsultacje).
Koordinacja programów
Uczestnictwo w szkoleniach, konferencjach, wymiana informacji, wiedzy
Wspieranie działań interwencyjno-edukacyjnych wobec mieszkańców gminy trafiających do Izby Wyrzeźwien w związku ze stosowaniem przemocy domowej pod wpływem alkoholu
Współfinansowanie zadań z zakresu zwiększania dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu oraz udzielanie rodzinom, w których występuje problem alkoholowy bądź narkotykowy, pomocy psychospołecznej, a w szczególności ochrona przed przemocą w rodzinie. Udzielanie pomocy prawnej
Wspólne akcje profilaktyczne, konferencje i spotkania oraz wymiana doświadczeń.
Wymiana doświadczeń
Wymiana informacji, konferencje, szkolenia
Dodatkowe zajęcia terapeutyczne i rehabilitacyjne dla mieszkańców Gminy Rudniki prowadzone w Przychodni Terapii, Programy korekcyjno-edukacyjne realizowane w PCPR.
Podpisanie i realizacja porozumienia o dofinansowaniu Punktu Pomocy Kryzysowej prowadzonego przez Gminę Brzeg. Na mocy porozumienia mieszkańcy Gminy Olszanka mogli bezpłatnie korzystać z usług prawników, specjalistów ds. uzależnień, terapeutów ds. przemocy oraz brać udział w grupach wsparcia dla osób doświadczających przemocy.
Spotkanie, konferencja, omawianie spraw trudnych i zmian w przepisach
UG Walce, GOK Walce - organizacja Konkursu Plastycznego "Ja w rodzinie i środowisku rówieśniczym"; GKRPA w Krapkowicach - wspólna organizacja szkoleń, Punkt Konsultacyjny w Krapkowicach - kierowanie osób współuzależnionych
Udział w szkoleniu, konferencji organizowanych przez UM oraz współpraca przy organizacji konferencji w gminie
Współpraca w zakresie realizacji zadań
Współpraca z Przychodnią Terapii Uzależnień i Współuzależnienia

Aneks 2

Oddolne inicjatywy profilaktyczne dofinansowane przez gminy (pisownia oryginalna)

Festyny rodzinne

Pogadanki i prelekcje w szkołach
Współfinansowanie organizowanych imprez rodzinnych i rozgrywek sportowych, połączonych z prowadzeniem kampanii o charakterze profilaktyczno - edukacyjnym, propagujący zdrowy styl życia bez używek i nałogów, organizowanym przez placówki oświatowe;- współfinansowanie infrastruktury sportowej, której głównym celem jest prowadzenie działalności wychowawczej i popularyzatorskiej w zakresie kultury fizycznej, by uchronić dzieci i młodzież od spożywania alkoholu, zażywania narkotyków;
„Stop uzależnieniom –czas na dobrą muzykę i wymarzony zawód” organizowane przez Młodzieżowe Centrum Kariery Złot Rodzin Abstynenckich „XXVIII Ogólnopolskim Wiosennym Zlocie Rodzin Abstynenckich – Tatry 2019.” Dofinansowanie Przychodni Terapii Uzależnień w zakresie prowadzenia działań z zakresu zwiększenia dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholowych Promocja Zdrowego Stylu Życia - spotkania z mieszkańcami
Projekt szkolny "Tydzień Profilaktyki w Grodkowskiej Trójce" pod hasłem "Niczego w życiu nie należy się bać, należy to wszystko zrozumieć" - realizowany wśród uczniów szkoły podstawowej.2. Projekt szkolny "Agresji mówimy nie!" - realizowany wśród uczniów szkoły podstawowej.
1. Zajęcia muzyczne dla dzieci i młodzieży z Gminy Walce, organizowane w GOK Walce - uczestnictwo 20 osób,2. Projekt " 5-cio i 50-latek razem spędza wolny czas", organizowany we wsi Dobieszowice - objętych 27 osób,3. "Warsztaty dekorowanie pierników" we wsi Brożec - uczestniczyło 26 osób,4. wsparcie młodych piłkarzy Miro Detsche Fussballschule Walzen - organizacja zajęć profilaktycznych, połączonych z zakupem strojów5. organizacja teatrów profilaktycznych dla dzieci w przedszkolu - "Przygody Technoludka" - 86 dzieci, "Cyberprzestrzeń" - 46 dzieci i 7 osób dorosłych, "Przyjaźń to skarb" - 142 dzieci
Akcja "Podaruj mi lato" dla dzieci i młodzieży z terenu gminy Murów
DOFINANSOWANIE IMPREZ DOT. PROFILAKTYKI
Działalność Świetlic środowiskowych i prowadzenie w nich działań profilaktycznych. W Gminie działa 10 takich świetlic. Działalność Placówki Wsparcia dziennego. W obu przypadkach prowadzone są zajęcia profilaktyczne dla dzieci
Działania edukacyjne skupiające się na zakupie materiałów profilaktycznych, spektakli dla dzieci i młodzieży szkolnej
Działania w szkołach
Ferie zimowe i letnie z programem profilaktycznym Imprezy sportowe i artystyczne z elementami profilaktyki
Festyny Profilaktyczne, kampanie trzeźwościowe, spotkania abstynenckie
Festyny wiejskie dla dzieci, konkursy, zawody sportowe, itp. organizowane przez poszczególne sołectwa. Głównym tematem jest profilaktyka uzależnień np. dla uczestników ogłasza się konkurs plastyczny, konkurs wiedzy teoretycznej. Prowadzona jest pogadanka przez policję, psychologa, pedagoga
Gmina dofinansowała imprezy organizowane dla przez Rady Sołeckie, OSP, koło wędkarskie, kluby sportowe z okazji dnia dziecka, mikołajek, spotkań wakacyjnych, olimpiad itp.
Jednorazowe prelekcje i pogadanki, festyny i inne imprezy plenerowe, imprezy sportowe, konkursy, pozalekcyjne zajęcia sportowe
Kolonie profilaktyczne, pogadanki, zajęcia w szkole
Konkursy w szkołach, warsztaty, spotkania z rodzicami, pikniki edukacyjne o charakterze profilaktycznym,
organizacja czasu wolnego uczniów przez organizacje pozarządowe, organizacja warsztatów przez stowarzyszenie trzeźwościowe, prowadzenie świetlicy środowiskowej
Organizacja dni trzeźwości przez klub abstynenta
Organizacja festynów, imprez lokalnych, imprez sportowych, spotkań tematycznych- wszystkich tych, które w sposób specjalny eksponują tematykę profilaktyki i przeciwdziałania patologiom społecznym (narkomania,

alkoholizm, itp.)
Organizacja kampanii profilaktycznych: "Dopalacze-powiedz stop", "Reaguj na przemoc", "Narkotyki ? To mnie nie kręci". Impreza edukacyjno-profilaktyczna połączona z dystrybucją materiałów edukacyjnych i ulotek profilaktycznych. Zorganizowano dla dzieci i młodzieży kolonię letnią z programem profilaktycznym. Promocja zdrowego stylu życia bez uzależnień poprzez sport i rekreację
Organizacja spotkań i wyjazdów integracyjnych różnych grup społecznych (mieszkańcy wsi - rady sołeckie, członkowie straży pożarnych, kluby sportowe), podczas których prowadzone były pogadanki i dyskusje nt. uzależnień
Profilaktyczne działania placówek oświaty, kultury, czy klubów sportowych
Profilaktyka przeciwdziałania alkoholizmowi wśród uczniów szkoły specjalnej.
Promocja trzeźwości i aktywnego stylu życia bez uzależnień. Konkursy profilaktyczne "Baw się na trzeźwo", "Sport, trzeźwość, zdrowie", "Wybierz zdrowie i wolność"
Promowanie zdrowego stylu życia, integracja rodzin, wzmacnianie więzi społecznych
Rajd Maluchów 2019
Różnego rodzaju festyny, konkursy, konkurencje mające na celu promocję zdrowego stylu życia bez nałogów, zacieśnianie więzi rodzinnych i koleżeńskich, poszanowanie godności innych
Spektakle dotyczące narkomanii, warsztaty profilaktyczne dotyczące uzależnień od narkotyków, dopalaczy i alkoholu, warsztaty dla uczniów dotyczące konfliktów rówieśniczych w szkołach
Szeroko pojęta działalność świetlic wiejskich, celem profilaktyki i spędzenia czasu wolnego bliskich sobie osób/współmieszkańców danych miejscowości. Zadaniem spotkań było wspieranie relacji w rodzinach, budowanie więzi i rozwijanie pasji
W 2019 r. na terenie Gminy Dąbrowa realizowana była ogólnopolska kampania „Postaw na rodzinę”, profilaktyka. GKRPA w Dąbrowie zakupiła materiały profilaktyczno - edukacyjne (ulotki, plakaty, gadżety) dot. e- papierosów; narkotyków; przemocy; napojów energetycznych; zdrowego stylu życia; alkoholu itp. Materiały skierowane są do mieszkańców gminy Dąbrowa i zostaną rozpowszechnione za pośrednictwem lekarzy, pedagogów, nauczycieli, pracowników socjalnych, pracownika Punktu konsultacyjnego oraz wychowawcy podwórkowego. GKRPA w Dąbrowie wspierała i popularyzowała: inicjatywy promujące zdrowie i trzeźwy styl życia; działania profilaktyczne z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom, przemocy, agresji; zajęcia profilaktyczne pn. „Substancje psychoaktywne w Internecie - wpływ postępu technologicznego na zjawiska narkotyków i narkomanii itp., zajęcia realizowane w szkołach. W okresie letnim na wniosek komisji, Gmina Dąbrowa zrefundowała w 100 % wyjazd dla 14 dzieci na kolonię profilaktyczną
W 2019 r. ogłoszono konkurs na zadania publiczne pt. " Przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym" na kwotę 10 000 zł. Dofinansowanie otrzymały 4 stowarzyszenia działające na terenie gminy Buczyna.
Współfinansowanie lokalnej kampanii profilaktycznej STOP NARKOTYKOM
Współpraca, organizowanie warsztatów o różnej tematyce, wyjazdów, dla dzieci i dorosłych,
Wypoczynek letni i zimowy dla dzieci i młodzieży szkolnej połączony z realizacją programu profilaktycznego, organizowany przez organizacje pozarządowe
Zagospodarowanie czasu wolnego poprzez organizację pikników, festynów oraz programów , spektakli teatralnych, warsztatów profilaktycznych